

ಕರಾವಳಿಯ ಐಲನಿಧಿ
ಮುದ್ರಕ

ಪರೀತ್ ಹಳೆಮನೆ

ಬಲಕೂಟ

ಅಂಚೆ : ವಾಣಿನಗರ

ದ್ವಾರಾ : ಪೆರ್

ಕೀರಳ-671552

08251-287234

Karavaliya Jalanihi : Madaka
Book on a traditional water
harvesting system of coastal
Karnataka, written by Harish
Halemane, Published by Jalakoota,
Post : Vaniagar, Via Perla-671552,
Kerala. Phone : 08251-287234.
E-mail : yespee@gmail.com

ಕೃತಿಸ್ವಾಮ್ಯ : ಲೇಖಕರದು

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ಡಿಸೆಂಬರ್ 2006

ಪುಟಗಳು : 48

ಬೆಲೆ : ರೂ. 30

ಲಕ್ಷಾಕ್ಷಮಚ ವಿಸ್ತಾಸ : ರಪಿ ವಿಶ್ವಜ್ಞ, ಧಾರವಾಡ
ರಕ್ಷಾಕ್ಷಮಚದ ಫೋಟೋಗಳು : ಹರಿಶ್ ಹಳೆಮನೆ
ಬಳಗಿನ ಫೋಟೋಗಳು : ಹರಿಶ್ ಹಳೆಮನೆ, 'ಶ್ರೀ' ಪಡೆ

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಲಕೂಟ

ಅಂಚೆ : ಪಾಣಿನಗರ

ದ್ವಾರಾ : ಪೆರ್ಲಾ 671552

08251-287234

ಮಿಂಚಂಚೆ : yespee@gmail.com

ಮುದ್ರಣ :

ಆಕ್ಸಿಡಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ಸ್

ಪೂಜಾ ಆರ್ಕೇಡ್

ಕೆ.ಎಸ್. ರಾವ್ ರಸ್ತೆ

ಮಂಗಳೂರು-575001

0824-2443002

ಮುದ್ರಿತುಹೋದ ಮುದ್ರಕಗಲು
ಮೂಯುವಾದ ಪಲ್ಟಗಲು

ಈ ತನಕದ ಎಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಗಳು ನೆಲಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದವುಗಳು.
ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳು ನೆಲಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದು ಅಣ್ಣಿಸ್ವದಂತಹ
ಮಹಾ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಅಸ್ತವೊಂದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ
ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಮಹಾಯುದ್ಧ ನೆಲಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯದು,
ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ನಡೆಯದು, ನಡೆದರೆ ಅದು ನೀರಿಗಾಗಿಯೇ
ನಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಚಿಂತಕರೂ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಇದರ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿವೆ. ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನ,
ಭಾರತ-ನೇಪಾಳ, ಭಾರತ-ಬಾಂಗ್ಲಾ, ರಷ್ಯಾ-ಚೈನಾ, ಮರುಭೂಮಿಯ
ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕಾಲು ಕೆರೆಯಿಹುತ್ತಿವೆ.
ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಪುಣಾತಿಗಳು
ರೈತರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಮುಖಂಡರು
ಹುಚ್ಚು ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗಾ-ಕಾವೇರಿ ಸಂಪರ್ಕ
ಯೋಜನೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ನಮ್ಮ ಜಲಮೂಲಗಳು ಬತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಕಾಡು ಕೆಡಿದು
ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಕೋಟಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಿ
ಅಣೆಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೀರು ಹಂಚುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೇವೆ.
ಭೂಮಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಸಾವಿರ ಅಡಿಯ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ
ನೀರು ಹೀರಹತ್ತಿದೆವು. ಈಗ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನ ಉಪ್ಪನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವ
ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಸಗಳು ಪಟ್ಟಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು

ಪೂರೈಸಲು. ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಇವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಹುನ್ನಾರ. ಆದರೆ ಸಹಜವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವ ಕೆಲಸದತ್ತ ಆತ ಮನಸ್ಸೇ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲವೇ?

ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಿಕ್ಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೂರು ಇಂಚಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಮಳೆನೀರು ಕೆರೆ ಬಾವಿ ನದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಅವಿಯಾಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆವಿ ಮೋಡವಾಗಿ, ಮೋಡ ಮಳೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಬಾಯಾರಿದ ಭೂಮಿ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿದು ಅದನ್ನು ಒಸರಾಗಿ ಹೊರಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆ ಒಸರು ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರ ಸೇರುವ ತವಕದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಹಜ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಹೊರಟ ಮನುಷ್ಯನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಈ ತನಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಹಂಕಾರ ಮರುಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು, ಬರಗಾಲ ತಂದಿತು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಷ ಬೆರೆಸಿತು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಹಜಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿತು. ಇವತ್ತಿನೇ ಶತಮಾನ ಹೀಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜ ಸಂಪತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡಿತು. ನಮ್ಮ ಸಹಜ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳು ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರು. ನದಿ ಬತ್ತಿತು. ನೀರಿನ ಬದಲಿಗೆ ನಮಗೆ ವಿರುಚ್ಛಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಗಳು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಐವತ್ತು - ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಿರಿಯರು ನೀರನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಪದ್ಧತಿಗಳು, ನದಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದೈವೀ ಭಾವನೆಗಳು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಅನಾಚಾರ ಮಾಡದೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಅಂತ ಆರಾಧಿಸಿ ನದಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೇ ಆ ನದಿಗಳು ಗಂಗಾಮಾಯಿ, ಕಾವೇರಿ ತಾಯಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗೋದೆ, ನೇತ್ರೈ, ಶಾಂಭವಿ ಮುಂತಾದ ಅಕ್ಕರೆಯ ತಾಯಂದಿರಾದರು. ಅವರನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡಿ ಬೇಡಿ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡರು. ನೀರನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ನೀರಿನ ಹರವಿಗೆ, ಹರಿವಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದ ಕೆರೆ, ತೊರೆ, ಹಳ್ಳ, ಮದಕ, ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳನ್ನು

ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಹರಿವ ನೀರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರು. ಬೆಟ್ಟ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಹರಿದುಬರುವ ಒಸರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕೆರೆ, ಮದಕ, ಪಳ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ನೀರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಈ ರೀತಿಯ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಅಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮದಕಗಳು, ಪಳ್ಯಗಳು ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನೈಸರ್ಗಿಕ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ತೋಟಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದ ನನಗೆ ಅವು ಈಗ ನೆನಪುಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿ, ಅತಿ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವ ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಮದಕಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತವಾದರೆ ಪಳ್ಯಗಳು ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ಮಿತ ಕೆರೆಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೊಮ್ಮಂಗಳ, ಬಟ್ಟಪದವು, ಜೋಕ್ಕಕಟ್ಟೆ, ನಾಂದ್ರೋಡುಗಳ ನೀರಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸೇರಿದೆ. ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆ ಮಜೀರ್‌ಪಳ್ಳ ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳು. ಮೇಲಿನ ಮದಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟಪದವು, ಪಳ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಜೀರ್‌ಪಳ್ಳ ಮಾಯವಾಗಿವೆ. ಈ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳನ್ನು ಜನ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆಯ ಪಕ್ಕದ ಹರವು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರೂ ಕಕೆಯೇ ಇದೆ. ಮೂಡಲ ಕಡೆಯ ಜನ ಆಟಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅಷ್ಟು ಅಪಾರ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಈ ಪಕ್ಕದ ಹರವು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಇತ್ತು. ಮಂಜೇಶ್ವರ - ವಿಟ್ಟದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಒಂದು ಊರಿನ ಹೆಸರೇ ಮಜೀರ್‌ಪಳ್ಳ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು ನೋಡಿ. ಇವತ್ತು ಮಜೀರ್‌ಪಳ್ಳ ಬರೀ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ. ಪಳ್ಳವೂ ಇಲ್ಲ, ನೀರೂ ಇಲ್ಲ. ಪಳ್ಳದಲ್ಲಿ ದರ್ಕಾಸುಗಳಾಗಿ, ಅಂಗಡಿ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ದೂರದ ಆನೆಕಲ್ಲಿಂದ ಕೊಳವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತದಂತೆ.

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿದ್ದ ಪಳ್ಯಗಳು, ಮದಕಗಳು ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟು ಕಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಒಸರಾಗಿ ಹರಿದು, ಬಯಲು ನದಿಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನೈಸರ್ಗಿಕ

ಶ್ರೀಯೆ ನಾಶವಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯಿಡೀ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ನದಿಗಳು ಜನವರಿಯಲ್ಲೇ ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ.

ಪಳ್ಳ, ಮದಕಗಳು ಜನಪರವಾದ ನೀರ ಸಂಗ್ರಹಗಳು. ಪ್ರತಿ ಊರಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೂಳಿತ್ತುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ದೇವರ ಕಾರ್ಯದಂತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಊರವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ, ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನ ಆಯನ, ಅಂಕಗಳಂತೆ ಈ ಮದಕ ಕಟ್ಟುವ, ಹೂಳಿತ್ತುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಪಾನಕಗಳ ಸಮಾರಾಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು, ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳು ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಆನಂದವನ್ನು ಕೆಸಿದುಕೊಂಡವು. ಮದಕ ಕಟ್ಟುವ, ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವ, ಪಳ್ಳದ ಹೂಳಿತ್ತುವ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಕ್ರಿಯೆ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಹೋದ ಹೂಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬಿಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಮದಕ ಪಳ್ಳಗಳ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ ಹಳೆಮನೆಯವರು ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತುಳುನಾಡಿನ ಈ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಮಹದುಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆ, ಜೋಕೆಕಟ್ಟೆ, ಅರಿಂಗುಳ, ನಾಂದ್ರೋಡುಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಾಗ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆಯಿತು. ಅಂದಿನ ಜನಪರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿತು. ನಮ್ಮ ಯುವಕರು ಮದಕಗಳತ್ತ, ಪಳ್ಳಗಳತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಹರೀಶರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆಯೇ. ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹರಸಿ ಹಾರೈಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ 'ಶ್ರೀ' ಪತ್ರೆಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹರೀಶರಿಗೆ ನನ್ನ ಹದಕೆ, ಹಾರೈಕೆಗಳು.

ಚೌಟರ ತೋಟ
ಮೀಯಪದವು

ಡಿ.ಕೆ. ಚೌಟ

ಹಾಳುಬಿದ್ರೆ
'ನೆತ್ತಿ ನೀರ ಕೆರೆ'ಗಾಳು
ಮುತ್ತೆ ತುಂಬಲಿ

“ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸದಾ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು, ಮಳೆಗಾಲ ಶುರುವಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವುದು ಬರ ವರ್ಷ, ನಮ್ಮ ನೀರ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೇ, ಇನ್ನಷ್ಟು ನೀರು ಉಳಿದಿದೆ — ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳು ಮಾತಾಡುವುದು ಎರಡೇ ಸಲ. ಒಮ್ಮೆ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ.”

ಬೆಂಗಳೂರು ರೈಸ್‌ವಾಟರ್ ಕ್ಲಬ್‌ನ ಅಪ್ರತಿಮ ಜಲಯೋಧ ವಿಶ್ವನಾಥರ ಈ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಮಾರ್ಮಿಕ! ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ನಗರಪಾಲಿಕೆ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಳೆಯ, ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾವಿಯೂ ಈಗ ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಖ್ಯ ಅಂದರೆ, ಕೊಳವೆಬಾವಿಯ ಮೂಲಕ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಂತರ್ಜಲ ಶೋಷಣೆಗೆ 'ಸ್ವೀ' ಒಡ್ಡಿವೆ. ಬಾವಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಈಗ ಹೊಸ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ತೋಡಿಲ್ಲ, ಟ್ಯಾಂಕರ್ ನೀರು ಒಯ್ಯಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಈ ಬಾವುಗಳಿಗೆ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಅರ್ಧ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಾವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮೂರು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆದು ಊರಿನ ಜಲಮಟ್ಟ

ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮದಕಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಎಲ್ಲವೂ ಹಾಳುಬಿದ್ದಿವೆ; ಜನ ಇವನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮದಕಗಳು ನೆತ್ತಿನೀರಿನ ಕೆರೆಗಳು. ಅವು ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆಡೀ ನೀರಭಾಗ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಈಗ ಒಂದಷ್ಟು ಸಮೂಹಯತ್ನದಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ಇಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಹಂಗಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಅಸಲಿಗೂ ಬಾಯಿ ಹಾಕುವ ಈಗಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬದಲಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯಿಂದ ಜೀವನ ಮಾಡುವ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ತರಬಲ್ಲವು.

ಹಾಗಾಗಿ 'ನಲ-ಜಲ ಉಳಿವಿಗೆ ಜನಾಂದೋಳನ' ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಾರಿ ಮದಕಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು. ಈ ಕೃತಿಗಾಗಿ ಗೆಳೆಯ ಹರೀಶ್ ಹಳೆಮನೆ ಹತ್ತಾರು ಮದಕಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು, ಹಲವು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಹಿಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಸರಣಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ತೆರೆಮರೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಪೈಲೂರು ದಂಪತಿ, ಮುದ್ರಣದೋಷಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡದಂತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಕಾದ ಸ್ನೇಹಿತ ನಟೀಶ್ ರಾಮನ್ ಅವರ ಸಹಕಾರ ಬಲು ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕೈಗೂಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ 'ಜಲಕೂಟ'ದ ನಮನಗಳು.

ಈ ಕೃತಿ ನಮ್ಮ ಊರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಮರೆತುಹೋದ ಜಲನಿಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವನ್ನೂ, ಊರವರು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮರುಜೀವ ಕೊಡುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ಸಂತೋಷ. ನಿಮ್ಮ ಸಹಕಾರವಿದ್ದರೆ, ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರಂಪರಿಕೆ, ಜನಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಜಲನಿಧಿ 'ಕಟ್ಟ'ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಹೊರತರಬೇಕೆಂದಿದೆ.

ಜಲಕೂಟ

'ಶ್ರೀ' ಪಡೆ

ಜಾಗೃತಿ ದುಂಡಲ

ಇಂತಹ ಒಂದು ರಚನೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೂ ಇದೆ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಅನಿಸಬಹುದು. ಮದಕ ಸರಳ, ಸುಸ್ಥಿರ ನೀರುಳಿಸುವ ರಚನೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಒಂದೇ. ಮಳೆನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಲ ಮರುಪೂರಣ.

ಮದಕಗಳ ಕುರಿತು ದಾಖಲಾತಿ ನಡೆದದ್ದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದ ಇವು ಈಗ ಅವಗಣನೆ, ಅವನತಿಗೊಳಗಾಗಿವೆ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಮುರಮಣ್ಣಿನ ಕಥಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸೋತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಮರೆವು, ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಈ ಅದ್ಭುತ ಬಳುವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮದಕಗಳು ಉಪಯೋಗರಹಿತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮದಕಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು. ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮೂಲಕ ಮದಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ನೀರ ನಮ್ಮದಿ ನಿಶ್ಚಿತ. ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದ, ಹಿರಿಯರಾದ ಡಿ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಚೌಟ ಹಾಗೂ ಕರಡು ತಿದ್ದಿ, ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ 'ಜಲಕೂಟ'ದಿಂದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವ 'ಶ್ರೀ' ಪಡೆ

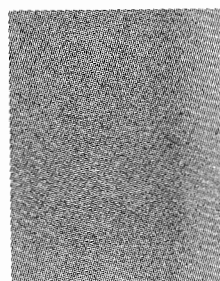
ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ 'ಕ್ಯಾಮ್' ಸಂಸ್ಥೆಯ ವೈಲೂರು ದಂಪತಿ ಇವರಲ್ಲಾಗಲೂ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಮಹನೀಯರಿಗೂ.

ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಾಟ ನಡವಲು ಜೊತೆ ನೀಡಿದ ಮಿತ್ರ ರವಿಶಂಕರ ದೊಡ್ಡಮಾಣಿ, ಮುದ್ರಾದ ಮುಖಪುಟ ಮೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಧಾರವಾಡದ ರವಿ ವಿಶ್ವಜ್ಞ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಆಕೃತಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ಸ್' ಸವರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ರ, ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಮೊದಲ ಪುಸ್ತಕ ಇದು, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಓದಿ, ಒಂದು ಸಾಲು ಉತ್ತರಿಸಿ.

ನಿಮ್ಮ,
ಹರೀಶ್ ಹಳೆಮನೆ

ಅಂಚೆ: ಇಚ್ಛಂಪಾಡಿ
ದ್ವಾರಾ: ಕುಂಬಳೆ-671321
ಕಾಸರಗೋಡು, ಕೇರಳ.
ದೂರವಾಣಿ: 04998-245006 (ಮನೆ)
ಸಂಚಾರಿವಾಣಿ: 09446296998
ಮಿಂಚಂಚೆ: harish_halemane@rediffmail.com

ಕಥಾವಳಿಯ ಜಲನಿಧಿ ಮದಕ

ಎಲ್ಲ ಜೀವಜಾಲಗಳಿಗೂ ನೀರೇ ಆಧಾರ. ನೀರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬದುಕೇ ಇಲ್ಲ. ಇತರಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಾವು, ಮನುಷ್ಯರು, ಹೆಚ್ಚು ನೀರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಒಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

ನೀರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಜನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಬೋರ್‌ವೆಲ್, ನಲ್ಲಿ... ಹೀಗೆ ಅವರವರಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಮೂಲ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಿಗುವ ನೀರಿನ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲ ಒಂದೇ - ಮಳೆ.

ನೀರಿನದೊಂದು ಚಕ್ರ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರ ಸೇರಿ, ಆವಿಯಾಗಿ ಮೋಡವಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಳೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ ಸಾಗರ ಸೇರಬೇಕು. ಭೂಮಿಯ ಒಡಲು ಸೇರಿದ ನೀರು ಹಿಂದಿನ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಿದ್ದ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರೆಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಕಥಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ನೆಮ್ಮದಿ ಇತ್ತು ಆದರೆ, ಈಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈಗ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಿಂದ ನೀರು ಹೊತ್ತು ತರುವವರನ್ನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಬೇಸಿಗೆಯ ಕೊನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸುಮಾರು 3500ರಿಂದ 4000 ಮಿ.ಮೀ. ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲು ಹರಿದು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ

ಪಾಲು ಆವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಾಜು ಶೇಕಡಾ 10ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಂಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಬೇಸಿಗೆಯ ಮುನ್ನವೇ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಕಾಣಿಸಲು ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ನಾಶ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನೀರೆತ್ತುವ ಮೋಟಾರುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಮುಂತಾದುವೂ ನೀರಿನ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

ಮಳೆನೀರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಕರು ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗಿನಂತಹ ನೀರಾವರಿ ಬೆಳೆಗಳತ್ತ ವಾಲಿದ್ದಾರೆ. ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವಿನ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಏರಿದೆ.

80ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದೆಡೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಗೊತ್ತಿದ್ದ ಕೊಳವೆಬಾವಿ 90ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಕೇತವಾಯಿತು. ನೀರೆತ್ತುವ ಪ್ರಮಾಣ ತುಂಬಾ ಏರಿ, ಅಂತರ್ಜಲ ಕುಸಿಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ತಮ್ಮ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳಿದ್ದ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರೂ, ಅವು ಬತ್ತಿಹೋಗಿ, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮೊರೆಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಈಗೀಗ ಬಡಕೃಷಿಕರೂ ಕೂಡ ಹೇಗೋ ಹಣ ಹೂಂದಿಸಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮುನ್ನೂರು ಅಡಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿದರೂ ಒಂದು - ಒಂದೂವರೆ ಇಂಚಿನ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಭಾಗ್ಯ ನೀರು ಸಿಗಬೇಕೆಂದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ಇನ್ನೂರು ಅಡಿ ಕೊರೆಯಬೇಕು!

ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ನೀಗಿಸುವ ಸರಳ, ಸುಸ್ಥಿರ ತಂತ್ರ ಮಳೆಕೊಯ್ಲು (ರೈನ್ ವಾಟರ್ ಹಾರ್ವಿಸ್ಟಿಂಗ್). ಮಳೆಕೊಯ್ಲುನ್ನು ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಛಾವಣಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದರೆ ಕೆರೆ, ಮದಕ, ಕಟ್ಟಗಳಂತಹ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ರಚನೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದು. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ಹಳ್ಳಿಗರೂ ಇವನ್ನೆಂದು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತೋಡು, ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ತಡೆಗಟ್ಟಗಳು ನೀರನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ಬಳಕೆಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮದಕಗಳು ಮಳೆನೀರನ್ನು ಅದು ಬಿಳುವಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದು ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ತತ್ಸೃಳ ಮಳೆಕೊಯ್ಲು (ಇನ್-ಸಿಟು ಹಾರ್ವಿಸ್ಟಿಂಗ್) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಾವು ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವುದು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ನಮ್ಮ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಮಳೆನೀರು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಬೇಸಿಗೆಗೆ ಕಾದಿರಿಸೋಣವೆಂದು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಯಾಕೆ?

ಮದಕರಚನೆಂದರೆ ಏನು?

ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಜಾರು ಹೊಂದಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕನೇ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ ಒಡ್ಡು ಅಥವಾ ತಡೆಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ರಚನೆಯೇ ಮದಕ. ಸುತ್ತಲಿನ ಎತ್ತರ ಜಾಗದಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದ ಮಳೆನೀರು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಮದಕವನ್ನು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂಗುಗೊಳವೆಂದೂ (ಪರ್ಕೋಲೇಶನ್ ಪಾಂಡ್) ಕರೆಯಬಹುದು.

ಕೆರೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ

ಕೆರೆ, ಮದಕ - ಎರಡೂ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ರಚನೆಗಳೇ. ಆದರೂ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಕೆರೆ ಬಹುತೇಕ ಮಾನವನಿರ್ಮಿತ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಗ್ಗಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ, ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮದಕ ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ. ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರಚನೆಯಲ್ಲಿನ ಒಡ್ಡು ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತ.

ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಳಸಲೆಂದೇ ಕೆರೆ ತೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮದಕದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಕಾದು ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯಾದರೆ ಮದಕಗಳ ಒಡ್ಡಿನ ತೂಟು ತೆರೆದು ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರು ಹರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಹೀಗೆ ನೀರು ಹರಿಸಲು ಇಂಥನ ಬೇಡ.

ಕೆರೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಿದ ಒರತೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಹೊಂಡ. ಆದರೆ ಮದಕ ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ

ಓಡಿ ಸಮುದ್ರ ಸೇರಬಹುದಾದ ನೀರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದಿಡುವ, ಇಂಗಿಸುವ ಮಳೆಕೊಯ್ಲುನ ರಚನೆ.

ಜಾಗದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣ್ಮೆ

ಮದಕಗಳ ರಚನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ತುಂಬಾ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗ ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ತಾಣ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ಎರಡು ಗುಡ್ಡಗಳು ಸೇರುವ, ಅಥವಾ ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಭೌಗೋಳಿಕ ಇಳಿಜಾರು ಇರುವ ಜಾಗ ಆಗಬೇಕು. ಸುತ್ತಲಿಂದ ಧಾರಾಳ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗದೆ ಇಳಿದುಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ನೀರನ್ನು ತಡೆದರೆ, ಅದು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅಷ್ಟು ಏರುತಗ್ಗುಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಶಾಲ ಸ್ಥಳ ಬೇಕು. ಇಂತಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವಣ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕುಂಠ(ಬಾಕ್ಲೆನಿಸ್)ದಂತಹ ಜಾಗ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕನಿಷ್ಠ ಮನುಷ್ಯಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈ ಕುಂಠದ ಹುಡುಕಾಟದ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ.

ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು

ಮದಕಗಳು ಅವಿಭಜಿತ ರಕ್ಷಣ ಕನ್ನಡ (ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ದ.ಕ.) ಹಾಗೂ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಕಡೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾದ ಗಂಭೀರವಾದ ದಾಖಲಾತಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಂತಿಲ್ಲ. ಮದಕಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ನೂರಿನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಮೂರು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮದಕಗಳಿವೆ.

ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ನೀರಾವರಿ

ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯಾದರೆ ನೀರುಣಿಸಲೆಂದೇ ಮದಕಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಹಿರಿಯ ಕೃಷಿಕ ಕೆನ್ನ ವಿಠಲ ರಾವ್ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದು ಹೀಗೆ : ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾದೆಯಿದೆ. 'ಆಟದ ದೊಂಬು ಆನೆದ ಬೆರಿ ಪುಡಾವುಂಡ್' ಅಂತ. ಅಂದರೆ, ಆಟ ತಿಂಗಳ (ಕರ್ಕಾಟಕ ಮಾಸದ) ಬಿಸಿಲು ಆನೆಯ ಬೆನ್ನನ್ನೂ ಒಡೆದೀತು ಎಂದರ್ಥ. ಜುಲೈ 15ರಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್ 15ರ ವರೆಗೆ 'ಆಟ'. ಭತ್ತದ ಕದಿರು ಮೂಡುವ ಸಮಯ. ಆಗ ಮಳೆ ಬಾರದೆ ಬಿಸಿಲು ಕಾದರೆ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ವಿಪತ್ತು. ಹೀಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ, ಮದಕದ ತೊಂಬು ತೆಗೆದು ಕಣಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಭಾಗದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಲೂ ಮದಕದ ಮೇಲ್ಭಾಗದ, ಅಂದರೆ ಮಳೆನೀರು ಹರಿದುಬರುವ ಭೂಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಮುಳುಹುಲಿನ ಆವರಣ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಯಾಗಿ

ಮದಕದಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬುವ ಸಂಭವ ಇರಲಿಲ್ಲ.”
ಮದಕಗಳಿಂದ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರನದ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುರಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ಮುರ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಷ್ಟೇ (ಜಂಬಿಟ್ಟಗೆ - ಲ್ಯಾಟರೈಟ್) ಇವು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟರೆ, ಆ ನೀರನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಭೂಮಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಂಗಿಸಿ ಕೊಡುವ ಗುಣ ಈ ಮಣ್ಣಿಗಿದೆ. ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ಮೆಲಿಷ್ಟು (ಅಂಟುಮಣ್ಣು) ಸೇರಿಸಿ ಮದಕದ ಒಡ್ಡನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆನೆಯತ್ತಾರೆ ಕೆನ್ನ ವಿಠಲ ರಾವ್, “ಒಡ್ಡು ನಿಲ್ಲುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಣಿ ತೆಗೆದು ಕೆಲಸದ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಬಡಿದು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದಕದ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಹೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ನನ್ನಜ್ಜ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ತಡೆದ ನೀರು ಬೇಗನೆ ಇಂಗಿಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.”

ಪಳ್ಳಗಳು

ಎಮ್ಮೆಗಳು, ಕೋಣಗಳು ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಪಳ್ಳಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮದಕದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದೇನೋ. ಪಳ್ಳಗಳು ಬಹುತೇಕ ಪಾಲ್ಕತ್ತಿಕೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಜನರೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳ ಮಾಡಿದಂಥವೂ ಇರಬಹುದು. ಇವೂ ಮುರಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಿಶಾಲ ಹೊಂಡಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾರೂ ನೀರನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಮಳೆನೀರು ಮುರಮಣ್ಣಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಪಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಒರತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಜನ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮದಕಗಳೇ ಊರ ಮುಖ್ಯ ಜಲನಿಧಿಗಳಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮದಕವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಳಭಾಗದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಬೆಳಿಗೆಯಿಲ್ಲ ನೀರ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. 1973ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಗರಭುಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೂರೆಕ್ಕಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಆರು ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.
ಬನ್ನಿ ಈಗಲೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಮದಕಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

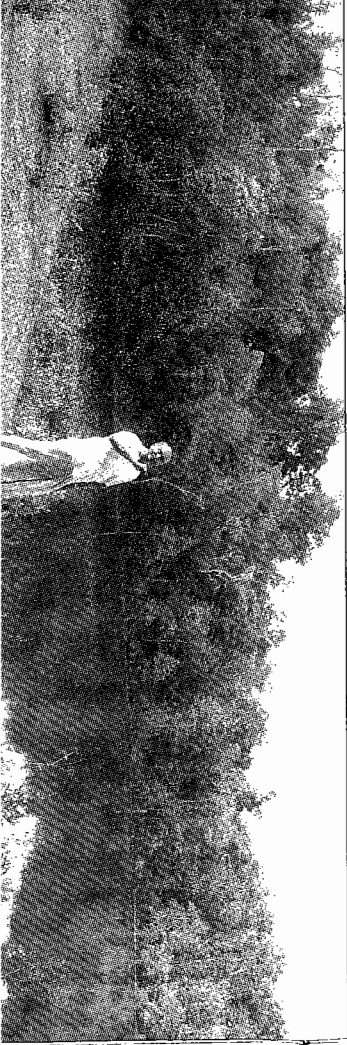
ಕಾನಾವು ಮದಕ

ಕಾನಾವು ಮದಕ ಇರುವುದು ದಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕಿನ ಪೆರುವಾಜೆ ಬಳಿ. ಕಾನಾವು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಮತ್ತವರ ತಮ್ಮ ತಿರುಮಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರದು ತೋಟಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ. ಆದರೂ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಒಂದೇ - ಮದಕ. ಇದು ಒಟ್ಟು 50 ಎಕರೆ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇವರ ತಂದೆ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರು ಕಾಸರಗೋಡಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಸುಮಾರು 1945ರ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ. ನನೆಯುತ್ತಾರೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, "ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದ ತೋಟದ ಅವಸ್ಥೆ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು." ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೀರ ಸಮಸ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಅಂದಾಜು 1950ರ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಆಗ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ. ತಾವು ಖರೀದಿಸಿದ ಜಮೀನಿನ ಅತೀ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ ಗದ್ದೆ ಕಡಿಸಿದರು. ಹೊಸ ಗದ್ದೆ ಮಾಡಿದ ಜಾಗದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಾಗದ್ದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟ ಕಾಡು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರೊರತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಿಂದ ಕಾಡಿನಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ, ಕೆಳಬದಿಯಲ್ಲೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕೆರೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಮುಂದೆ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ ಎಣ್ಣಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಡುನೀರೂ (ಪುಂಪು, ಇಂಧನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾಲುವೆ ಮೂಲಕ ಹರಿಸುವ ನೀರು, ತೂಬು

ಮೂರಕ್ಕೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಕಾನಾವು ಮದಕ

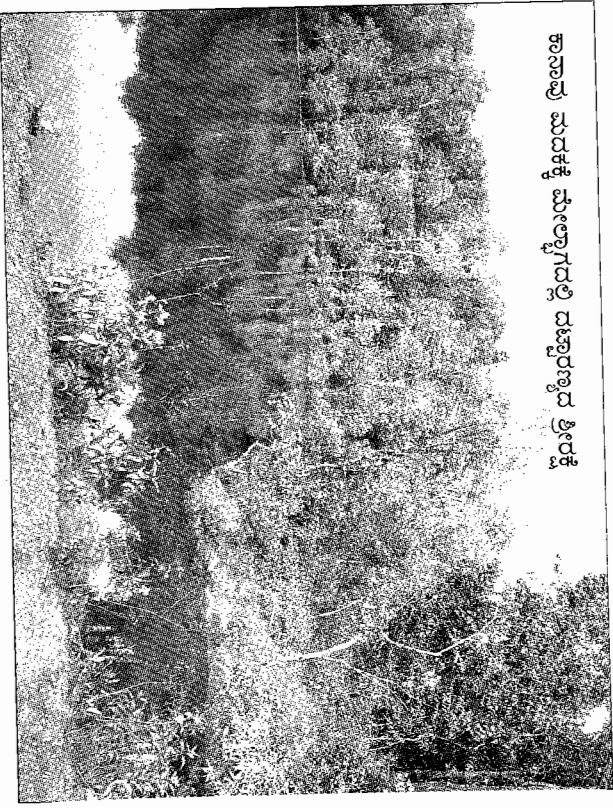
ತೆರೆದುಬಿಟ್ಟರೆ ಹರಿಯುವ ನೀರು - ಬಿಡುನೀರು) ಆದೀತು. ಈ ಯೋಜನೆ ಬಂದದ್ದೇ ತಡ. ಕೆಲಸ ಆರಂಭ. ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟ ರಚನೆ.

ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗತೊಡಗಿತು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಡ್ಡಿನ ಎತ್ತರ ಹೆಚ್ಚಳ. ಕೊನೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರೂವರೆ ಎಕರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಸರೋವರದಂತಹ ಮದಕ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ತಗ್ಗುಪ್ರದೇಶದ ಇತರ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮದಕದಿಂದ ಒಸರುವ ನೀರೇ (ಊಜುನೀರು) ಸಾಕಾಯಿತು. ಧಾರಾಳ ನೀರು ಹೀಗೆ ಊಜುಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಇದನ್ನು ಕೂಡಿಡಲು ಭಟ್ ಕೆಳಗಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಊಜುಕೆರೆ ತೋಡಿಸಿದರು.

ಮೂವತ್ತು ಅಡಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಕಾನಾವು ಮದಕ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕಿ.ಮೀ ದೂರದ ತನಕ ನೀರು ಇಂಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು. ಅಂದರೆ, ಮದಕ ಇರುವ ಜಾಗದ ಸುತ್ತಲಿನ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು - ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಎಕರೆಗಳ ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಇದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷ ಲಾಭ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

"ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗದ ಮೊನಪ್ಪ ನಾಯ್ಕ ಪಾತಾಚೆಯ ಸಂಪತ್, ದುಗ್ಗಪ್ಪ ಗೌಡ, ಕೊರಗಪ್ಪ ಗೌಡ ಮುಂತಾದ ಕೃಷಿಕರ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರಾವರಿಯ ಆಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಕೆಳಗಿನ ಬನಾರಿ ಬಯಲು, ತೋಟದಮೂಲೆ, ಪಾತಾಚೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ನೀರಾವರಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕಾಗುವ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳುಂಟು," ಕಾನಾವು ತಿರುಮಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾನಾವು ಮದಕಕ್ಕೆ ಮೆಲ್ಲಾಗದ್ದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟಾರಣ್ಣದ ಶ್ರೀರಕ್ಷೆ

ಇವರದೇ ಎರಡೂವರೆ ಎಕರೆಯು ಒಂದು ತೋಟವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀರುಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ತೋಟದಲ್ಲಿ, ಸುತ್ತಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀರುಣಿಸುವ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಷ್ಟೇ ಫಸಲು ಸಿಗುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಸಾಗರದ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಧಾರಿತ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕೊಡದೆ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಸಲು ಈ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಈ ಮದಕದ ಕೃಪೆಯಿಂದ. ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮದಕಗಳ ಮಹತ್ವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಭಟ್ ಸಹೋದರರ ಅಡಿಕೆ ತೋಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ, ಮದಕಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರು ತೋಡಿಸಿದ ಏಳು ಊಟುನೀರಿನ ಕೆರೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮದಕದಿಂದ ಬರುವ ಊಟುನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿಯ ಸಮಯ ಆರಂಭವಾದಾಗ ಈ ಊಟುನೀರಿನ ಕೆರೆಗಳಿಂದ ನೀರೆತ್ತಿ ಸಿಂಕ್ಲರ್ ಮೂಲಕ ಹಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಳೆಗಾಲದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರನ್ನು ತೋಟದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಗಾಲುವೆಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಉಜಿರುಕಣಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು ನೀರಾವರಿ ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ಈ ಬಿಸಿಗಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಡ್ಡಿಗ 'ಎಡೆಗಟ್ಟ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತೋಟಕ್ಕುಣಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಮತ್ತು ಊಟುಕೆರೆಯಿಂದ ಊಜಿಹರಿಯುವ ನೀರು ಉಜಿರುಕಣಿಯ ಎಡೆಗಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ತೋಟಕ್ಕೆ ಧಾರಾಳ ತೇವಾಂಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಟ್ಟರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಊಟುಕೆರೆಯ ನೀರೇ ಧಾರಾಳ. ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಇವು ಬಿತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಮದಕದ ನೀರನ್ನು ತೋಟ ತೆಗೆದು ಬಳಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಮದಕದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಳತ್ತರ ನೀರುತ್ತದೆ!

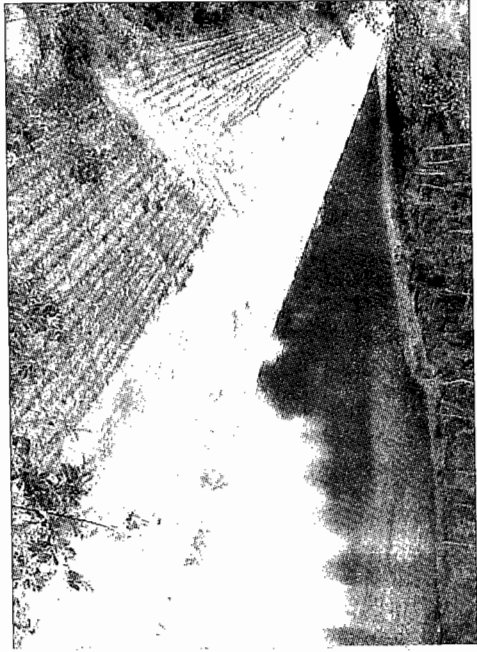
ಮದಕಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೂರೂ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶ, ಅಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಗಿಡಮರಗಳು. 50 ಎಕರೆಗಳ ಸಣ್ಣ ಕಾಡೇ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರು ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಕಾಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. "ನೋಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತರಗಲೆ ಕೂಡಾ ನಾವು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳ ದಪ್ಪ ಪದರ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರೆತೆ ತಡೆಯಲು ಇದು ಸಹಕಾರಿ. ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರು ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇಂಗುತ್ತದೆ," ಭಟ್ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟು ಕಾಡಿನೊಳಗಿನ ನೀರಿಂಗುವ ಕಾರಣ ಈ ಮದಕದಲ್ಲಿ ಒರತೆ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಡೀ ವರ್ಷ ಇಲ್ಲಿ ನೀರುರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಹಲವೆಡೆಯೂ ಮದಕಗಳಲ್ಲಿ ಒರತೆ ನೀರು ಇಲ್ಲ. ಮದಕದಲ್ಲಿ ಒರತೆ ನೀರು ಇರಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರೆತೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬಿಲ್ಲ.

1972ರಲ್ಲಿ ಈ ಮದಕಕ್ಕೆ ವಿಪತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು. ಆಗ ಮದಕದ ಒಡ್ಡಿನ ಎತ್ತರ ಈಗ ಇರುವುದರ ಮೂರನೇ ಎರಡರಷ್ಟಿತ್ತು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅದು ಒಡೆಯಿತು. ತುಂಬಿದ್ದ

ನೀರೇನೂ ಕೆಳಭಾಗದ ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಇವರ ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೆಳಭಾಗದ ಇತರ ರೈತರದಕ್ಕೂ ಹಾನಿಯಾಯಿತು. "ನಮ್ಮದೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸುಮಾರು ನೂರು ಮುಡಿ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಾಶವುಂಟಾದರೂ ಊರವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ನಷ್ಟ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಮೊದಲು ಮದಕದ ಪ್ರಯೋಜನದ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು." ಭಟ್ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

1972ರಲ್ಲಿ ಕುಸಿದ ನಂತರ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿದ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟ

ಪರಿಹಾರ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ನೆರೆಯವರು, 'ಬೇಕಿದ್ದರೆ ನಾವೂ ಸೇರುತ್ತೇವೆ; ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟೋಣ' ಎಂದು ಮುಂದೆಬಂದರಂತೆ. ಇದು ಮದಕದ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲು ಇವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಯಿತು. ಭಟ್ಟರು ನೀರಾವರಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಸುಮಾರು 150 ಅಡಿ ಉದ್ದದ, ದೃಢವಾದ ತಡೆಗೋಡೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಯೇಜಿಟ್ಟರು.

ಈ ಒಡ್ಡು ಎಂತಹ ಮಳೆಗೂ ಒಡೆಯಬಾರದೆಂದು ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ 140 ಅಡಿ ಆಗಲ ಇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಈ ಬೃಹತ್ ತಡೆಗೋಡೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ! ಎಂಟು ವರ್ಷ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಈ ಒಡ್ಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾರಿತು. "ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೊಂದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜೋರು ಮಳೆ ಬರುವಾಗ ಹೆದರಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಭಟ್. ಈ ತಡೆಗೋಡೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಮಾನಿನಾಕಾರದ ಆಧಾರಗೋಡೆ ರಚಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಇವರಿಗಿದೆ. ಇದು ಹಳೆ ಒಡ್ಡಿಗ ಬಲ ಕೊಟ್ಟೇತೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಪಿಡಬ್ಲ್ಯುಡಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಂತೆ.

ಮದಕದ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಕಾಡು ಹಲವಾರು ವಿಧದ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳೀಯ ಜಾತಿಯ ಮರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಈಚೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಶ್ವರ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಈ ಸುಂದರ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತಸಗೊಂಡು, ಈ ಮದಕಕ್ಕೆ 'ಮಾನಸ ಸರೋವರ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಭಟ್ಟರು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು "ಈ ಮದಕ ಕೂಡಾ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಂತೆ ಆಳವಾಗಿದೆ; ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಾಂತ ವಾತಾವರಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೊಳಕಾಗಲು ಬಿಡಬೇಡಿ" ಎಂದರಂತೆ.

ವಿಳಾಸ :

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, ಕಾನಾವು,
ಅಂಚೆ: ಪೆಯವಾಜೆ, ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕು, ದ.ಕೆ.
ದೂರವಾಣಿ: 08257-271064
ಶಿರುಮಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ ದೂರವಾಣಿ: 08257-271364

ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮದಕದ ಅಧ್ಯಯನ

ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದು ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಶಾಲೆಯ ಐದು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದ.ಕೆ. ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹನ್ನೆರಡು ಮದಕಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದು 2004ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದೇಶೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗಾಗಿ.

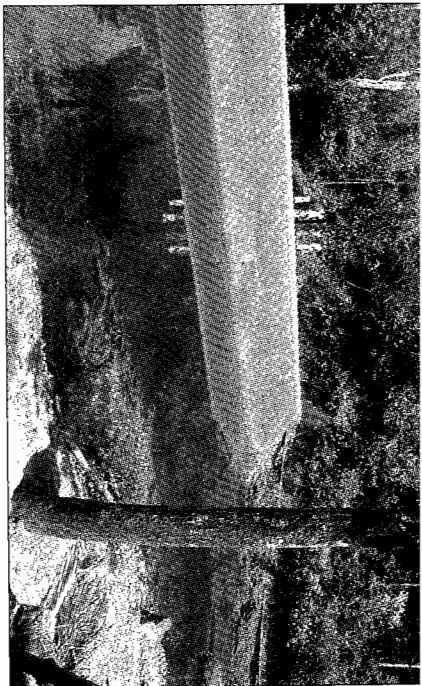
ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದವಳು ತಂಡದ ನಾಯಕಿ ಅನಿತಾ ವಿ. ಭಟ್. ತಂಡದ ಇತರರು : ಮಾನಸ ಎಂ. ಭಟ್, ಪ್ರದೀಪ್ತಾ ಜೈನ್, ಅಭಿಷ್ಣು ಪಿ. ಹಾಗೂ ಕೆ.ವಿ. ಕೇರ್‌ನಾನ್. ಆಗ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಶಾಲೆಯ ಐದು ಹಾಗೂ ಆರನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಇದ್ದರು.

ಅಧ್ಯಾಪಕಿ ಕು. ಮಾಲತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲಿ ಡಿ.ಎಸ್. ಭಟ್ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಇವರು ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮುಂಡೂರು, ಕಾನಾವು, ಕೊಂಕೋಡಿ, ಕೆರೆಕೋಡಿ, ಬಿರಿಯಾಲು, ಅಂಡತ್ತಡ್ಡ, ಸುರಿಯ, ಜೋಕೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಅಲಿಂಗುಳ ಮದಕಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದುವು.

ಈ ಕುರಿತು ಮಾಲತಿ "ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದಷ್ಟು ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು.

ಅಧ್ಯಯನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮದಕದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವಿಷಯ ಇರಲಾರದು ಎಂಬ ಅಳುಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬರ ಬರುತ್ತಾ ವಿಷಯದ ಆಳ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಮದಕದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಒಲವು ಹುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿದೆವು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ದೂರವಾಣಿ: 08251-251257
(ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಶಾಲೆ, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ)

ದ್ರಾವಿಡರ ದಿವ್ಯನಿಧಿ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ದಿವ್ಯನಿಧಿ

ಕುರುಂಬುಡೇಲು ಮದಕ

ಸುಳ್ಯ ಸಮೀಪದ ಬೆಳ್ಳಾರ್ ಗ್ರಾಮದ ಕುರುಂಬುಡೇಲು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮನೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್ಟರ ಮದಕ ನೋಡೋಣ. 1950ರಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಿದ ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಅಡಿಕೆ ತೋಟವಿರುವುದು ಆರೂವರೆ ಎಕರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್ ಹಾಗೂ ಅವರ ತಮ್ಮ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಟ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ಪಾಲೂ ಸೇರಿತು. ತೋಟಕ್ಕೆ ಕೆರೆಯಿಂದಲೇ ನೀರು. ಈ ನೀರು, ಕೆರೆಯಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಮದಕದ ಕೈವೆ.

ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ (ಹೊಂಡ). ಮುಂದೊಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ತಡೆಗೋಡೆ ರಚಿಸಿದರು. ಮೇಲೆ ಯಥೇಚ್ಛೆ ಕಾಡು ಇದೆ. ಈ ಪುಟ್ಟ ನವೀಕರಣ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಾಗ ಹಣದ ಕೊರತೆ ಕಾಣಿತು.

2001ರಲ್ಲಿ ಜಲಾನಯನ ಇಲಾಖೆಯವರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. "ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ಅಡಿ ಉದ್ದ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ತಡೆಗೋಡೆ ರಚಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಪೂರ್ತಿ ಮುಗಿಸಿಲ್ಲದೆಯೇ. ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳ ಹತ್ತಿರ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಳಿ ಬಿರಿಸಿ ಮೆಲಿವ್ವು ಹಾಕಿ ಬಳಸಿದ್ದೇವೆ. ಒಡ್ಡಿನ ಅಡಿಪಾಯ 45 ಅಡಿ ಅಗಲವಿದೆ. ಮೇಲೆ 3 ಅಡಿ ಅಗಲ. 2003ರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಎರಡು ಲಕ್ಷ ರೂ. ಖರ್ಚಾಯಿತು. ಜಲಾನಯನ ಇಲಾಖೆ ನಲವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮದಕದ ನವೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಸಿಗತೊಡಗಿದೆ. ಈಗ ಕೆಳಗಿನ ಕೆರೆ ಬೇಸಿಗೆಯಿಡೀ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ." ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್

ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ, “ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರೆ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.”

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಈಗಿನ ಒಡ್ಡಿಿನಿಂದಾಗಿ ಹದಿನೆಂಟು ಅಡಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಮೀನು ಸಾಕಿದ್ದರು. “ಮೊದಮೊದಲು ಜನವರಿ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಮದಕದ ತೂಬನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಳಗಿನ ಊಜುಕೆರೆಗೆ ನೀರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈಗ ಏಪ್ರಿಲ್ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.” ಭಟ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮದಕದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದ ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಮದಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಗೆಯಿಲ್ಲದ ಐದು ಅಡಿ ನೀರು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನಿಂದ ಇಳಿಯುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಮದಕದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಡೆದು ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮದಕದ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು. ಒರತೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಮದಕದ ಒಡ್ಡಿಿನ ಎತ್ತರ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು.

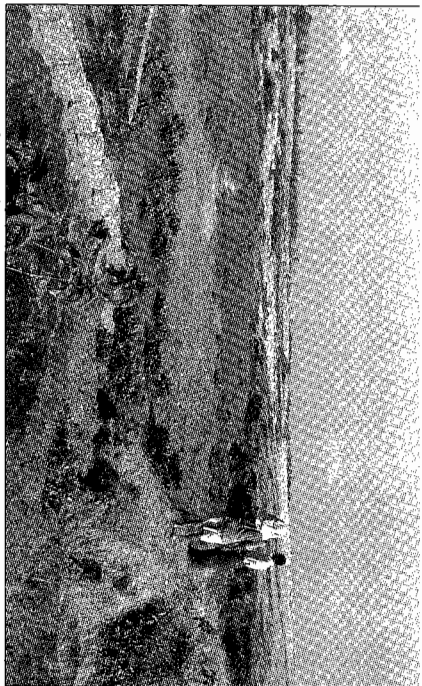
ಕುರುಂಬುಡೇಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಮೊದಲು ನೀರಿಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಇತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅನುಗ್ರಹ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಸುಸ್ಥಿರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ!

ಇಂತಹ ಕಾಡು ಇರುವ ಕಡೆ, ಮದಕ ಅಥವಾ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನೀರ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಾರದವುತಾರೆ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್. ಮದಕದ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಸಿಗುವ ಈ ನೀರನ್ನು ‘ನತ್ತಿ ನೀರು’ ಎನ್ನಬಹುದು.

ವಿಳಾಸ :

ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್
ಕುರುಂಬುಡೇಲು ಮನೆ
ಅಂಚೆ: ಬೆಳ್ಳಾರೆ
ಸುಳ್ಳೆ ತಾಲೂಕು-574212
ದೂರವಾಣಿ: 08257-271152

ಜೋಕೈಟೈಯಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವಿರುವ ಮದಕ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ

ಜೋಕೈಟೈ, ಬ್ಯಾಪದವು, ಅಲಿಂಗುಳ ಮದಕಗಳು

ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಸಮೀಪದ ಮೀಯಪದವು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮದಕಗಳೂ, ಪಳೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮೀಯಪದವಿನ ಹಿರಿಯ ಕೃಷಿಕ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಚೌಟ ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವರು. ಬನ್ನಿ, ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸೋಣ.

“ನಮ್ಮ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲನಿಧಿಗಳು ಈ ಮದಕ ಮತ್ತು ಪಳೆಗಳು. ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಮ್ಮಂಗಳದ ಪಳವನ್ನು ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಕೆಸರು ತೆಗೆದು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ಕೆಲಸದ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಚ್ಚಾ ಕೊನೆತನಕ ನೀರು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಳೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಯಾರೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಪಳೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿವೆ.” ಚೌಟ ಬೇಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೀಯಪದವು ಸಮೀಪದ ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆ ಮದಕದ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. “ಮೊದಲ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕು, ನಮ್ಮ ಈ ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆ ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಜಾಸ್ತಿ ಈ ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಮೀಪದ ಅಟ್ಟೆಗೋಳಿ, ಜೋಡುಕಲ್ಲು ಗ್ರಾಮಗಳ ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.” ಚೌಟ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮೀಯಪದವಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದೆ ಜೋಕೈಟೈಯ ಮದಕ. ಇದೂ ಬಹು ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಸುಮಾರು ಐನೂರು ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವಿರುವ ಈ ಮದಕದಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬೇರೆ ಮದಕ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನೀರು

ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯುವ ವರೆಗೂ ನೀರೇ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಬಯಲು. ಈ ಮದಕದ ಇತಿಹಾಸ ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

“ಈ ಮದಕದ ಒಡ್ಡಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮದಕಕ್ಕೆ ಜೋಕುಕಟ್ಟೆ (ಮಕ್ಕಳ ಕಟ್ಟೆ) ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಭಾಗದ ಬೆಟ್ಟ ತಲೆಕೆಳ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಮದಕದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊದಲ ಮಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾದರೂ ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. 2003ರಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಹತ್ತು ದಿನ ತಡವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಬೆಟ್ಟ ತಲೆಕೆಳದ ರೈತರು ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ತೆಗೆದಿದ್ದರು,” ಚೌಟ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಯುವಕರು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಗಳು ಈಗ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶ್ರಮದಾನದ ಮೂಲಕ ಈ ಮದಕದ ಹೂಳಿತ್ತಿ ಒಡ್ಡಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಜೋಕುಕಟ್ಟೆ ಮದಕದ ಒಂದು ಭಾಗ ಅತಿಕ್ರಮಣಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕುಮ್ಮಕ್ಕೂ ಇದೆಯಂತೆ.

ಜೋಕುಕಟ್ಟೆ ಮದಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಟ್ಟಪದವು ಮದಕದ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಜೋಕುಕಟ್ಟಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ, ಕೆಳಭಾಗದ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಇದರದ್ದೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. “ಇದರಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು ಹಿಂದೆ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಮುರಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಕಣಿಯ ರಚನೆಯೂ ಇತ್ತು. ಇಲ್ಲೇ ಆಚೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಈ ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ತಡೆಗಟ್ಟುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು ಹಾಕಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಈಗ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಲೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಜಲನಿಧಿ ಜನರಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಾಯವಾಯಿತು,” ಚೌಟ ಬೇಸರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಟ್ಟಪದವು ಮದಕದಂಚಿನಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡು ಮೀರುವ ನೀರಿಗೆ ಹರಿದುಹೋಗಲು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ತಿರುಗುಕಣಿ

ಅರಿಂಗುಳ ಮದಕ ಮೀರುವುದವಿನ ನೆರೆಯ ವರ್ಕಾಡಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. ಅರಿಂಗುಳ ಮದಕ ಎರಡೂವರೆ ಎಕರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ಅರಿಂಗುಳ ಎಂದರೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ‘ಅಕ್ಕಿಯ ಕೊಳ’ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಮದಕದ ಕೆಳಭಾಗದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿರುವ ಬಯಲನ್ನು ‘ಅರಿಬೈಲು’ (ಅಕ್ಕಿಯ ಬಯಲು) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮದಕದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೂ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು.

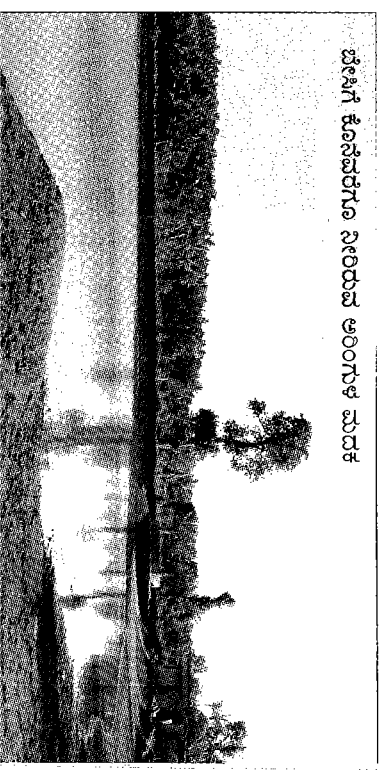
ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿರುವ ಈ ಮದಕದ ತಡೆಗಟ್ಟುವನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಮದಕದ ತಡೆಗಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಆಚೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರಿನಿಂದ ನಳನಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿವೆ. ಮದಕದ ಪಾತ್ರದೊಳಗಿನ ಮಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೇಡಿಮಿಶ್ರಿತ. ವರ್ಕಾಡಿ ಪಂಚಾಯತ್ ಮದಕದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿಯವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೀನು ಸಾಕಣೆಗೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮದಕದ ಪಾತ್ರದೊಳಗೇ ಅನ್ನುವಂತೆ ಒಂದು ಬಾವಿಯಿದೆ. ಒಳಗೆ ತಿಳಿಯದ ನೀರು.

ಮದಕದ ಪಾತ್ರದೊಳಗೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿನ ನೀರು ಮದಕದ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾವಿಯಿಂದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಿನ ಈಚೆ ಬದಿಯ ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ನೀರು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ಆಚೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿನ ಬಯಲಿನ ಕೆಲವೊಂದು ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದಕದ ಕೈಪೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನೀರಿರುತ್ತದೆ. ಅರಿಂಗುಳ ಮದಕ ತಲೆಕೆಳ, ಪಾವೂರು, ಕಡಂಬಾರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ. ಒರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೊನೆ ವರೆಗೂ ನೀರಿರುವ ಮದಕ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದೇ.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆ, ಜೋಕುಕಟ್ಟೆ ಮದಕಗಳು ಅತಿಕ್ರಮಣಕೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಅರಿಂಗುಳ ಮದಕದ ಬದಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿಕ್ರಮಣ ನಡೆದಿತ್ತು. ಈ ಕುರಿತು ಗಮನ ಸೆಳೆದಾಗ ಅಗಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಜಾನ್ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಅತಿಕ್ರಮಣ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದ್ದು ಫಲಕಾರಿಯಾಯಿತಂತೆ.

ಮಂಜೇಶ್ವರದ ಬಳಿಯಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮದಕ ಗೇರುಕಟ್ಟೆ ಅಥವಾ

ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆವರೆಗೂ ನೀರಿರುವ ಅರಿಂಗುಳ ಮದಕ

ಗೋಕುಕಟ್ಟೆಯದು. ಒಂದೂವರೆ ಎಕರೆಯಷ್ಟಿದೆ. ಇದು ಮನುಷ್ಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವೇ ಇಲ್ಲದ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ರಚನೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶವಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರು ಈ ಮದಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡು ಭೂಮಿಯೊಡಲನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೆಳಭಾಗದ ಬಯಲಿನ ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒರತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕುಂಜತ್ತೂರಿನ ಶಂಕರ.

ವರ್ಷಗಳ ಒಂದೆ ಕೆಳಗಿನ ಬಯಲಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಕಣಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಗಿತ್ತು. ಮದಕದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡದಾದ ಬಾವಿಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ನೀರು ಇದೆ. ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಈ ಮದಕ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ತಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದಾನ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ನಡೆದುದನ್ನು ಶಂಕರ್ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದರೆ ಇದು ಮೈದಾನದಂತೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಅತಿಕ್ರಮಣ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಅವರು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮದಕಕ್ಕೆ ರಕ್ತಕಣಿ ಕೊಡಬೇಕು, ಕಾಯಕಲ್ಲ ಆಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಅವರ ಆಗ್ರಹ.

ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ:

ಡಾ. ಡಿ.ಸಿ. ಪೌಟ.

ಪೌಟರ ತೋಟ, ಅಂಚೆ: ಮೀಯಪದವು-671323

ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆ, ದೂರವಾಣಿ: 04998-252251

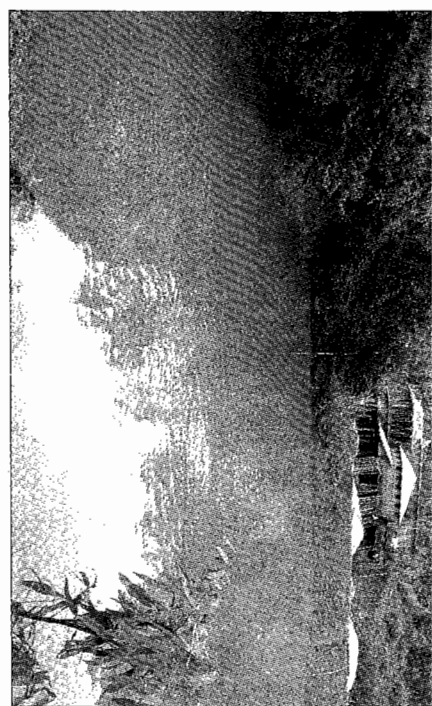
ಕಲ್ಲಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಳೆಕೊಯ್ಲು

ಮದಕಗಳಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕಾಗಿ ಮುರಕಲ್ಲು ಕಡಿಮೆ ತೆಗೆದ ಗಣಿಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಕಲ್ಲಣೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹಿಂದೆಲ್ಲ ರಟ್ಟೆಬಲದಿಂದಲೇ ಕಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಂತ್ರಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಕಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಗಳಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವು ಕೊಡ ನಮ್ಮ ಕೆರೆ. ಮದಕಗಳಂತೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲಣೆಗಳಲ್ಲೂ ತಂತಾನೆ ಮಳೆನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲಿನ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹರಿದೋಡುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಕಣಿ ಮಾಡಿ ತುಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಲದ ಕೆಲಸ.

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹಲವೆಡೆ ಈಗ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನರ ಉಮೇದಿನಿಂದ ಕಲ್ಲಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಕೊಯ್ಲು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ಏಕೆ, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿಸುವಂಥ ಕಲ್ಲಣೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಇವೆ. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ಮಳೆಕೊಯ್ಲುಗೆ ಬಳಸುವಾಗ ಒಂದು ಎಚ್ಚರ ಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು, ದನಗಳು ಬಿದ್ದು ಆಪಾಯವಾಗದ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರ ಮೂಡಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಬೇಲಿ ಹಾಕಬೇಕು.

ಮುಂಡೂರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪುತ್ತೂರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ 2005ನೇ ಸಾಲಿನ ಕೃಷಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಮೋನಪ್ಪ ಕರ್ಕೇರರ 'ಮಂಗಲಾ ಫಾರ್ಮ್ಸ್' ಇರುವುದು ಇಲ್ಲೇ. ಕರ್ಕೇರರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನಳಸಳಿಸುವ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವರದೇ ಆದ ದೊಡ್ಡ ಮದಕದ ಕೈವಾಡವಿದೆ. ಈ ಮದಕ ಮೋನಪ್ಪರಿಗೂ, ಅವರ ತೋಟಕ್ಕೂ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಮುಂಡೂರು ಮದಕ

ಮುಂಡೂರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಪುತ್ತೂರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ 2005ನೇ ಸಾಲಿನ ಕೃಷಿ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಮೋನಪ್ಪ ಕರ್ಕೇರರ 'ಮಂಗಲಾ ಫಾರ್ಮ್ಸ್' ಇರುವುದು ಇಲ್ಲೇ. ಕರ್ಕೇರರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನಳಸಳಿಸುವ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವರದೇ ಆದ ದೊಡ್ಡ ಮದಕದ ಕೈವಾಡವಿದೆ. ಈ ಮದಕ ಮೋನಪ್ಪರಿಗೂ, ಅವರ ತೋಟಕ್ಕೂ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಮೋನಪ್ಪ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪದವಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ಈ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು 1972ರಲ್ಲಿ. ಇವರದು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಅವಧಿಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಫಲ ಪಡೆಯುವ ಯೋಜಿತ ಕೃಷಿ. ತರಕಾರಿ, ಬಾಳೆಕಾಯಿ, ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಗುವಾನಿ. ಇವು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಫಲ ನೀಡುವ ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಗಳು. ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ತನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಕಲೆಯೂ ಇವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಕೊರೆಸಿದ್ದರು. ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಇಳುವರಿ. ನಂತರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಶುರು. ಮಾರ್ಚ್ ಕೊನೆಗೆ ಕುಡಿನೀರನ್ನೂ ದೂರದಿಂದ ಹೊತ್ತು ತರಬೇಕಾದ ದುಸ್ಥಿತಿ.

ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಮದಕ. ಹೂಳು ತುಂಬಿ ಅದು ತಗ್ಗಿನ ಗದ್ದೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದ ಮಳೆನೀರಲ್ಲೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಇಲ್ಲೇ. 1987ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ತೋಟ ಎಣ್ಣಿಸಬಾರದೇಕೆ ಅನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕಿದರಷ್ಟೇ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡ ನೆಡಬಹುದಿತ್ತು. ಬದಲಿಗೆ ಸೀರಾ ನೆಟ್ಟರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ನೀರು ಗಿಡವನ್ನು ಕೊಳೆಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಇನ್ನೇನು ಮುಜ್ಜು ರಾಶಿ ಹಾಕಿ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೋಸಪ್ಪರಿಗೆ ಜ್ಞಾನನೋದಯ! ತೆಂಗು ನೆಡುವ ಬದಲು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆಯಬಾರದೆಂದೆಕೆ ಎಂಬ ಹೊಸ ಐಡಿಯಾ. ಹೂಳೆತ್ತುವುದು ಸುಲಭದ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅದರ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಒಡ್ಡೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ತೂಬುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಒಡ್ಡಿನ ದುರಸ್ತಿ ಆಗಬೇಕೆತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗಲು ತೂಬನ್ನಿರಿಸಿ ಇರುವ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಮದಕವನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಇದರ ಫಲಶ್ರುತಿ ಬೇಗನೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಫೆಬ್ರವರಿಗೇ ನೀರು ತತ್ಪಾರವಾಗಿದ್ದ ಕೊಳವೆವಾವಿಯಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಷವಿಡೀ ಓವರ್‌ಫ್ಲೋ! ಇದು ಮದಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನೀರಿನ ಚಮತ್ಕಾರ ಎಂಬುದು ಮೋಸಪ್ಪರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ.

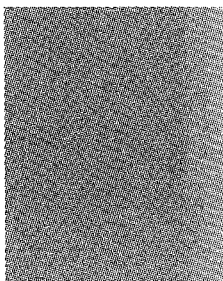
ಮದಕದ ಊಜುನೀರು ಆರಿಂಚು ವ್ಯಾಸದ ಪೈಪಿನ ಮೂಲಕ ಹರಿಯುವಷ್ಟು ಇದೆ. ಇದು ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಅಡಿಕೆ ತೋಟದ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲುವೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನೀರು ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿಕರಿಗೂ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀಗಿದೆ.

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಮದಕ ದುರಸ್ತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ತಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಕರ್ಕೇರಿಗೆ ಹೊಸ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೂಳೆತ್ತು ಮದಕದ ಆಳ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಟ್ರಾ, ರೋಪು, ಮುಗುಡು ಮೊದಲಾದ ಮೀನುಗಳ ಸಾಕಣೆ ಶುರು. ಮೀನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತವೆಯಂತೆ.

ಈಗ ಈ ಮದಕ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಗರಿಷ್ಠ ನೀರು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಕೋಟಿ ಲೀಟರ್‌ಗೆ! ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಮೋಸಪ್ಪರ ಅಂದಾಜಿನಂತೆ, “ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ಎಕರೆ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಇದರ ನೇರ ಪ್ರಯೋಜನ ಲಭಿಸಿದೆ.”

ವಿಳಾಸ:
ಮಂಗಳಾ ಫಾರ್ಮ್ಸ್
ಮುಂಡೂರು, ಅಂಚೆ: ದರ್ಶಿ
ಪುತ್ತೂರು, ದ.ಕ.
ದೂರವಾಣಿ: 08251-271285

ನಾಂದ್ರೋಡು ಮದಕ

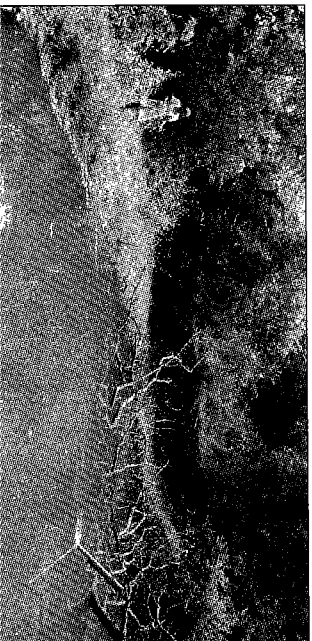
ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂಬ್ರಾಜೆ ಗ್ರಾಮದ ನಾಂದ್ರೋಡು ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಭಟ್ ಅನುಭವಿ ಕೃಷಿಕರು. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದೂ, ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ಸುತ್ತಲಿನವರಲ್ಲಾ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಇವರಿನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಹೈಬ್ರಿಡ್ ತಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಂಧಸಾಲೆ, ಬಾಸ್ಮತಿಗಳ ಪರಿಮಳವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭತ್ತದ ಕೃಷಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬೇಡುವಂಥದ್ದು. ನೀರಿಗಾಗಿ ಇವರ ಜಮೀನಿನ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಮದಕವಿದೆ. ಮಳೆ ಕೈಕೊಟ್ಟಂತೆದಾಗ, ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ಇದರಿಂದ ನೀರು.

“ಈ ಮದಕ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿಯಂತಿತ್ತು. 1956ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಜ್ಜ ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸೆಲೆ ಇದೆಯೆಂದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ನಾಲ್ಕು ಖಂಡಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಡಿಕೆಯ ದುಡ್ಡನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಒಂದು ಖಂಡಿ ಅಡಿಕೆಗೆ 80 ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು. ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ, ಲಾಭ ನಷ್ಟ ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಭಟ್ ವಿವರಣೆ.

ಮೇಲ್ಕಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಡಿನಂತಹ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಚ್-ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀರುರುತ್ತದೆ.

ನಾಂದ್ರೋಡು ಮದಕ - ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ವಿಮೆ

ಮದಕದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳೆ ಕೊಳವೆವಾಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ತುಂಬಾ ನೀರಿದೆ. ಆದರೆ ಭಟ್ಟರು ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮದಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಡುತ್ತಿರುವಂತರ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನ ಎನ್ನುವುದು ಭಟ್ಟರ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸಾಬೀತಾಯಿತು. 2003 ಮತ್ತು 2005ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ತಡವಾಗಿ. ಮಳೆನೀರನ್ನೇ ನಂಜಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಅದು ತಡವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಭಟ್ ಮದಕದ ನೀರನ್ನು ಹರಿಬಿಟ್ಟು ಎಂದಿನಂತೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿದರು. "ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಕಟಾವಿಗೆ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆ ಫಸಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು, ಮಳೆ ಸಿಗಬೇಕು. 2003, 2005ರಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಶುರುವಾದದ್ದು ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ದಿನ ತಡವಾಗಿ. ಆದರೂ ಮದಕದ ನೀರಿದ್ದ ಕಾರಣ ನಾವು ಸರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆ ಫಸಲು ಕೊಯ್ಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು." ಭಟ್ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಟ್ಟರು ಮದಕದಿಂದ ನೀರು ಹೊರಬಿಡಲು ಒಂದು ಸರಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆವರು ಬಳಸಿದ್ದು ಒಂದು ಬಾಗುವ (ಫ್ಲೆಕ್ಸಿಬಲ್) ಪೈಪ್, ಇನ್ನೊಂದು ಪೀವೀಸಿ ರಿಜಿಡ್ ಪೈಪ್. ಒಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಎಳೆದು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಪೀವೀಸಿ ಪೈಪಿನ ತುದಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತದೆ. ಸೈಫನ್ ತತ್ವದ ಮೂಲಕ ನೀರು ಕೆಳಗಿನ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ನೀರು ಸಾಕೆನಿಸಿದಾಗ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪೈಪಿನ ತುದಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ; ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ದುಬಾರಿ ಬೆಲೆಯ, ಆಗಾಗ ಹಾಳಾಗುವ ಗೇಟ್‌ವಾಲ್ವ್‌ಗಳಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಇದುವೇ ಉತ್ತಮ ಅನ್ನಿಸಿದೆ.

ಮದಕ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಮದಕದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ನಡೆಸಿ, ಒಡ್ಡನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಡ್ಡಿನ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಾಳೆಯ ಹೊದಿಕೆ. ನೀರು ಊಟವಾದದ್ದನ್ನು ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಡೆದಿದೆಯಂತೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಳಿದದ್ದನ್ನೂ ಅವರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಡ್ಡಿನ ಎತ್ತರವನ್ನು ಹತ್ತಡಿ ವಿಸರಿಸಿದರೆ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಒಡ್ಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ. ಒಡ್ಡಿನ ಅಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚರಂಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಒಡ್ಡು ಕೂಡಾ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದೆನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ವಿಳಾಸ:

ನಾಂದ್ರೋಡು

ಅಂಚೆ: ಕುಂಬ್ಲಾಜೆ - 671551

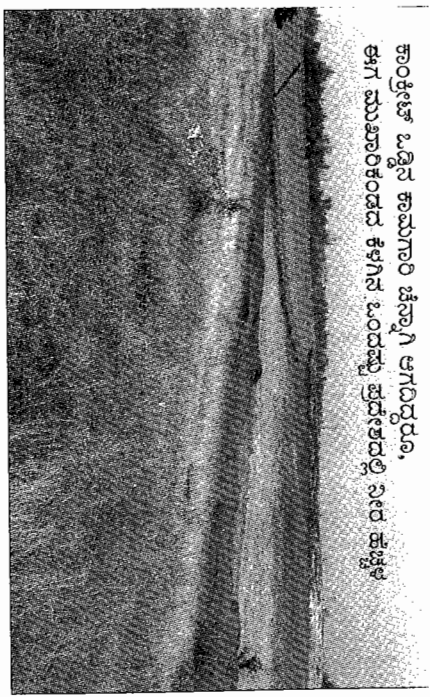
ಕಾಸರಗೋಡು

ದೂರವಾಣಿ: 04998-260262

ಮಳೆಗಾಲ ತೀರಾ ತಡವಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ನಾಂದ್ರೋಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಮೂಲಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಸಾಯ - ಮದಕದ ಕೃಷಿ

ಕಾಂತ್ರಿಚ್ ಒಡ್ಡಿನ ಕಾಮಗಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗದಿದ್ದರೂ, ಈಗ ಮುಖಾರಿಕೆಂಡದ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರ ಹೆಚ್ಚಳ

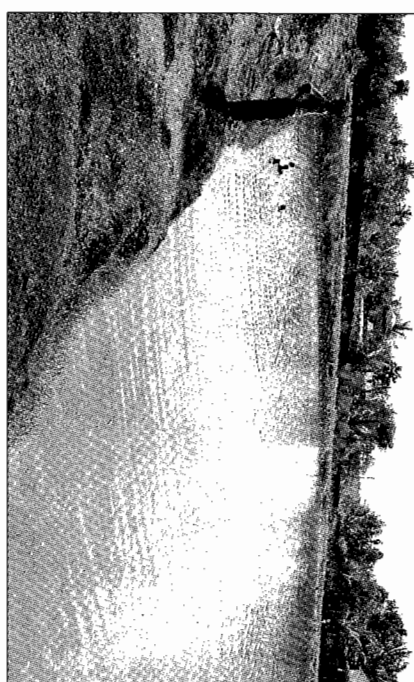
ಮುಖಾಲರದ್ದೆ ಮದಕ

ಮುಖಾಲರದ್ದೆಯ (ಮುಖಾಲರಿಕೆಂಡ) ಮದಕ ಇರುವುದು ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ. ಪುತ್ತಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ. 1962ರಲ್ಲಿ ಈ ಮದಕಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಪಂಚಾಯತ್ ಹೊಸ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗೇಟ್‌ವಾಲ್ವ್ ಜೋಡಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಒಡ್ಡಿನ ಎತ್ತರ ಸುಮಾರು 25 ಮೀಟರ್, ಅಗಲ 150 ಮೀಟರ್. ಈ ಒಡ್ಡು ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಲೀಟರ್ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಈ ಮದಕ ತಡೆದು ಇಂಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ, ಊರ ಜನ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒಡ್ಡು ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಸೋತಿತು. 1962ರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದರೂ 1967ರ ವರೆಗೆ ಇದು ನೀರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಡುವೆ ಗೇಟ್‌ವಾಲ್ವನ್ನು ಕಳ್ಳರು ಕದ್ದರು. 1967ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರ ಒತ್ತಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಮರದ ಹಲಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು.

ಆ ವರ್ಷ ನೀರೇನೋ ನಿಂತಿತು, ಆದರೆ ಸುಮಾರು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೀರು ನಿಲ್ಲದ ಒಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸಂಗ್ರಹವಾದ ನೀರೂ ಸೋರಲು ಆರಂಭ. ಜನರಿಗೆ ಒಡ್ಡು ಒಡೆದು ಹೋದೀತೇನೋ ಎಂಬ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಭಯ ನಿವಾರಿಸಲು ಒಡ್ಡಿನ ತೂಟು ತೆರವು ಬಿಟ್ಟರು. ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಕನಿಷ್ಠ ಮಳೆಗಾಲವಿಡೀ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮದಕ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕೂಡ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆಯ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವಾಗಬೇಕಾದ ಮದಕ ವೃಥಾವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು.

2001. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಇಂಟೆಗ್ರೇಟೆಡ್ ವೇಸ್ಟ್‌ವಾಟರ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ (ಐಡಬ್ಲ್ಯೂಡಿಪಿ) ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮದಕದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ನಿರ್ಧಾರ. ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ನಿಂದಲೂ

ಅಣಿಜ್ಜಾ - ಕಡಪ್ಪಳ್ಳ

ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಚಟ್ಟಂಚಾಲ್ ಸಮೀಪದ ಕಡಪ್ಪಳ್ಳ ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಮದಕವಲ್ಲ, ಪಳ್ಳ ಈ ಯಶೋಗಾಥೆಯ ಹಿಂದೆ ಊರಿನ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಸೊತ್ತು - ಜಲನಿಧಿ - ಒಬ್ಬರ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರವಿದೆ. ಕಡಪ್ಪಳ್ಳ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗದ ಅಣಿಜ್ಜಾ ಹಾಗೂ ಪೆರುಂಬಳ ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆಗೆ ಈಗ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ ತಂದಿತ್ತಿದೆ.

ಕಡಪ್ಪಳ್ಳ ಚಟ್ಟಂಚಾಲ್ ಕೋಳಿಯಡ್ಡದ ಸಮೀಪದ ಅಣಿಜ್ಜಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ಜಲನಿಧಿ, ಸುಮಾರು ಐದು ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿಸುವ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಹೊಂಡ. ಆಳ ಮೂರು ಮೀಟರ್. ಸಮೀಪದ ಕೃಷಿಕುಟುಂಬಗಳ ಜಾನುವಾರು ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಮೇಯ ಬಂದು ಇದರ ನೀರು ಕುಡಿದು ಇಲ್ಲೇ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆಗಲೇ ಈ ಪಳ್ಳ ನೀರಿಂಗಿ ಸಿ ಊರಿಗೇ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಇಂಗುಗುಂಡಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಊರವರಿಗೆ ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತೆದರ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಣಿಜ್ಜಾದಲ್ಲೂ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಕೆಲವು ಕೃಷಿಕರು ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಕೊರೆಸಿದರು. ಈಗ ಅಣಿಜ್ಜಾ ಕೋಳಿಯಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಐದು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಕೊಳವೆಬಾವಿಯಿದೆ!

ಬಡವರಿಗೆ ಮಿಗತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಂಚುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂತು. ಕೆಲವು ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಆಗ ಈ ಪಳ್ಳವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಿನಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಪಳ್ಳದ ಪ್ರಯೋಜನ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಇತರ ಕೆಲವರೂ ಜೊತೆಗೂಡಿದರು.

ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಜನತೆ ಸಂಘಟಿತರಾದರು. ಕಡಪ್ಪಳ್ಳವನ್ನು

ಸಹಾಯಧನ. ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮದಕಕ್ಕೆ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಒಡ್ಡು.

ಈ ನಡುವೆ ಮದಕದ ಖಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದವು. 'ನಿರುಪಯುಕ್ತ' ಮದಕದೊಳಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದರೆನು ಎಂಬುದು ಈ ಮಂದಿಯ ಚಿಂತನೆ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದವರ ಒಂದಷ್ಟು ವಿರೋಧದ ಸಡುವೆಯೂ ಒಡ್ಡಿನ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಸುಮಾರು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಮಗಾರಿ. ಆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಮಾತ್ರ ನಿಂತಿತು. ಈಗ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ಮಾಣ -ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಕೆಲಸಗಳೆಂದು ಎರಡು ಸಲ ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸ ನಡೆದರೂ ಮದಕದಲ್ಲಿನ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಮದಕದ ಕೆಲಸ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಸನಿಹದ ಎಡನಾಡು ಮತ್ತು ಇಚ್ಛಂಪಾಡಿ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರೈವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳಿವೆ. ಮದಕ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಇವೆರಡೂ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು.

ಮದಕದ ದುರಸ್ತಿಯ ನಂತರ ಕೆಳಭಾಗದ ಕೋಡಿಯೂಲೆ ಸುಬ್ಬಹಳ್ಳಿ ಭಟ್, ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಮದಕದ ನೀರು ಒರತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. "ಮಳೆನೀರು ಮದಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗೆ ಒರತೆ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ. ಮದಕ ದುರಸ್ತಿಯಾಗುವ ವೊದಲು ಹೀಗೆ ಒರತೆ ನೀರು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ಒರತೆನೀರು ನಮ್ಮ ವೊದಲ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸುಬ್ಬಹಳ್ಳಿ ಭಟ್.

"ಕಾವೇರಿಕಾನದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒರತೆಯೊಂದಿದೆ. ಮುಖಾರಿಕಂಡ ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರು ಆರುವ ವರೆಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒರತೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೂ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದವರೆಗೆ ಈ ಮದಕದ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿಗುತ್ತದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೃಷಿಕ - ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸಾರಣಿಯ ಗಿರಿಜಾನಾಥ.

ಮುಖಾರಿಗದ್ದೆಗಿಂತ ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಕೆಳಗೆ ಯೆಯೂರುಮೂಲೆ ಶ್ಯಾಮಪ್ರಸಾದರ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಮದಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಂತರ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. "ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಓವರ್‌ಶ್ಯೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ವೊದಲು ಹೀಗೆ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರು ಆರಿದ ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ಸುರಂಗದ ನೀರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಕೆಳಭಾಗದ ಜಮೀನುಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು.

ಬಹುಶಃ ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡಿನ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಮಳೆನೀರಿನ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡೆಯಬಹುದಿತ್ತೇನೋ? ಆದರೂ, ಕೇವಲ ಮೂರು ತಿಂಗಳಷ್ಟೇ ನೀರು ನಿಂತರೂ ಮದಕ ತನ್ನ ಗುಣ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ.

ಆಕ್ರಮಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆದರು. "ಗಡಿ ಅಳಿಯಲು ಬಂದವರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸಿದವು, ಹಾಕಿದ ಗಡಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿದವು. ಹೀಗೆ ಕಡಪ್ಪಳವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿಕೊಂಡೆವು." ಸ್ಥಳೀಯ ಯುವಕ ಭಾಸ್ಕರನ್ ನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಊರಿನ ಕುಇಂಬು ಕೇಂದ್ರ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವಿಶೇಷ ಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ 2000ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಧನಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದನ್ನು ಬಳಸಿ ಪಕ್ಕದ ಆಳ, ವಿಸ್ತಾರ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು.

ಈಗ ಕಡಪ್ಪಳ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 110 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದ, 60 ಮೀಟರ್ ಅಗಲ ಹಾಗೂ ಎಂಟೂವರೆ ಮೀಟರ್ ಆಳ. ಅಂದರೆ, 11 ದಶಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಮಳೆಗಾಲದ ಪ್ರಾರಂಭದೊಡನೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರು ಮೀಯಿಸುವುದು, ವಾಹನ ತೊಳೆಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡುವಾರರು ಎಂದು ಊರವರು ಬೋರ್ಡ್ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳಿಂದ ಜನರು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಈಜು ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಭೂಮಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಆಣೆಚ್ಚು ವಯಲಾಂಕುಳಿ, ಕೋಳಿಯಷ್ಟು ಸನ್ನಿಚ್ಚಾಲ್ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತೆರೆದ ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳು ಬತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಡಪ್ಪಳದ ಕೊಡುಗೆ. "ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕುಡಿ ನೀರಿಗೆ ಎಂದೂ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ," ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಭಾಸ್ಕರನ್ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಹಾರಿಬರುವ ವಲಸೆ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

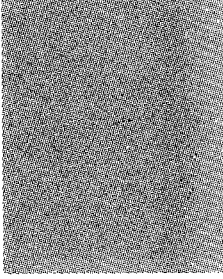
ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪರಿಸರದ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಆಗಿದೆ: "ಬೇಸಿಗೆಯ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಕ್ಷಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನೀರಿನ ಕ್ಷಾಮವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕಡಪ್ಪಳ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಜು ಪಟುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಈಜಿನ ತಾಣವೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಕಡಪ್ಪಳ" ಎಂದೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದೂರವಾಣಿ:

ಭಾಸ್ಕರನ್: 04994-239435

ಬಾಲಕ್ರಷ್ಣನ್: 04994-245048

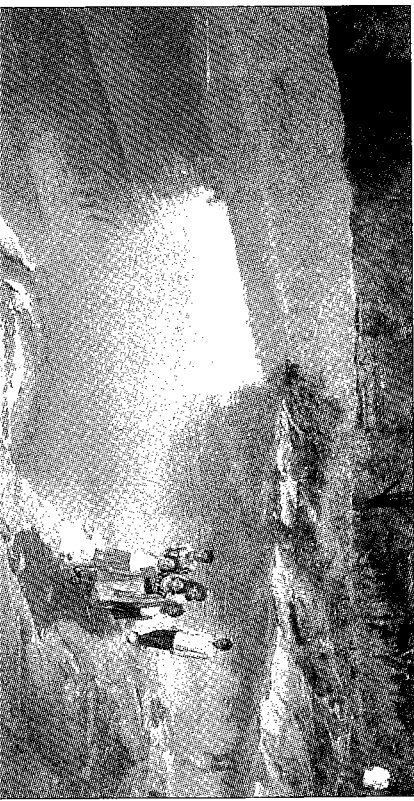
ಅಂಡೆತಡ್ಡ ಮದಕ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಬೆಳುಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಇಳಂತಿಲ ಗ್ರಾಮದ ಅಂಡೆತಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಮದಕ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಣೀನಗರ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಮದಕ ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಉಳಿದಡೆಗಳಂತೆ, ಇದು ಮೊದಲೇ ಇದ್ದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಮದಕವಲ್ಲ. ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಹಿಂದೆ ಕಗ್ಗಲ್ಲು ಕಡಿಮೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ತಗ್ಗು ಇದು. ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಿಂದ ತಡೆಗೋಡೆಯಿದ್ದು, ಒಂದು ಬದಿ ಮಾತ್ರ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಈ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು - ಒಂದೂವರೆ ಅಡಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲೇ ಮೇಲಿನ ಭಾಗದ ಜಮೀನು ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರದು. ಅಂಡೆ ಕಡಲೆಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ. ಪತ್ರಕರ್ತ 'ಶ್ರೀ' ಪಶ್ಚೆಯವರ ಅಂಕಣ 'ಹನಿಗೂಡಿಸೋಣ' ಹಾಗೂ ಮಳೆಕೊಯ್ತಿನ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟಿ ಮಳೆಕೊಯ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು.

ಅಂಡೆತಡ್ಡದ ಹೊಸ ಮದಕ.
ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟರ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವದಿಂದ ಸುತ್ತಲಿನ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಜಲವೃದ್ಧಿ

“ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರದ ಖಾಲಿ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಸಮತಟ್ಟು ಮಾಡುವುದಿತ್ತು. ಅದರ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕದೆ ಹೊಂಡದ ತೆರೆದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಬಾರದೆಂದೇಕೆ ಎನಿಸಿತು.” ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೂರು ಲೋಡು ಮಣ್ಣನ್ನು ಮೂರು ಆಳತರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಒಡ್ಡು ಹಾಕಿಸಿದರು. ಕೆಲಸ ನಡೆದದ್ದು 2004ರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ. ಆ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮದಕದ ತುಂಬಾ ನೀರು. “ಹಾಗೆ ನಿಂತ ನೀರು ಫೆಬ್ರವರಿಯ ವರೆಗೂ ಇತ್ತು.” ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

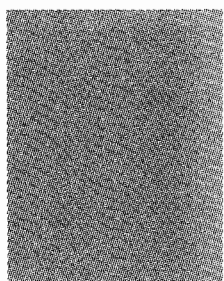
“ಈ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಒಡ್ಡು ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದು ನನಗೇ ಸ್ವತಃ ಲಾಭವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಪರಿಸರ ತಂಪಾಗಬಹುದು, ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನೀರು ಉಳಿದರೆ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಮನೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ಬಳಸಬಹುದು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಖರ್ಚು ಅಂದರೆ ಬರೇ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ, ಸುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗ ಆಗುವುದಾದರೆ ಏಕಾಗಬಾರದು ಅಂತ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ.” ಶೆಟ್ಟಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮದಕವಿರುವ ಈ ಜಾಗದ ಕೆಳಭಾಗದ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಮೊದಲ ವರ್ಷವೇ ಸುಧಾರಿಸಿದೆಯಂತೆ. ಎಷ್ಟೇ ನಿರುತ್ಸಾಹಪಡಿಸಿದರೂ ಕೆಲವರು ಮದಕದೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ನೀರನ್ನು ಕೊಳಕಾಗಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗೆ ಬೇಸರವಿದೆ. ಮುಂದೆ ಊರವರ ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮದಾನದ ಮೂಲಕ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಾರೈಕೆ ಅವರದು. ಇಳಿಯಲು ಒಂದು ದಾರಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವ ಯೋಚನೆ. ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ಹಾಗೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಬಳಸುವವರು ಬಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೊರತೆಗೆದು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ಶಿಸ್ತು ತರಬೇಕೆಂದೆ.

ವಿಳಾಸ :

ಎ. ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟಿ
ವಾಣೀನಗರ
ಅಂಚೆ: ಇಳಂತಿಲ - 574304, ದ.ಕ.
ದೂರವಾಣಿ: 08251-230081

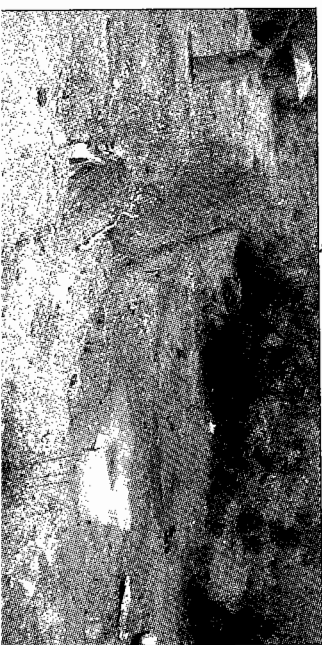

ಹೊಸ ಮದಕದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನ

ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಕೂರ್‌ನ ಬಳಿಯ ಶ್ರೀಮತಿ ವಿನಿ ಡಿಸೋಜಾ ಅವರ ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು. ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಜಮೀನು ಇವರದು. ಇವರದೇ ಆಗ ಕೆರೆ-ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆಕೊಯ್ದು ಅನುಭವಿ ಹೆನ್ರಿ ವಾಲ್ಟರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ‘ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡ ಇರುವುದು ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲ. ನಿಮ್ಮ ನೆರೆಯವರು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿಡುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಮದಕ ಮಾಡಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ’ ಅಂತ. ವಿನಿ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಆಯ್ದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಮೂರು ಫುಟ್ಟು ಹೊಸ ಮದಕ ತೋಡಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ನೀಗಿತು. ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಸಮೀಪದ ಶಾಂತಿನಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮದಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಯುವಕ ಮಂಡಲದವರು ಶ್ರಮದಾನದ ಮೂಲಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲ ಮಳೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಸಮೀಪದ ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒರತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮದಕವೇ ಕಾರಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಊರವರು.

ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಮದಕ ಮತ್ತು ಸುರಂಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಆಗ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಸಯನ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಎನ್‌ವಾಯ್‌ಮೆಂಟ್‌ನ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ, ಜಲಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಜಿ. ಶರವಣ್ನ್ ಚೆನ್ನೈಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. “ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ

ಅಯುಕ್ತನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಹೊಸ ಮದಕ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಇದು ವಿನಿ ಡಿಸೋಜಾ ಅವರ ಮದಕ.

ಕಾಸರಗೋಡಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಸುರಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಆದರೆ ಮದಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ದಿಬ್ಬೊಡನಾದೆ.” ಅವರು ಉದ್ಗರಿಸಿದರು, “ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಲ್ಯಾಟರೈಟ್. ಪರಿಮಿತ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಮಣ್ಣು ನೀರನ್ನು ಇಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂಥದ್ದು. ಇದು ತುಂಬಾ ಗಟ್ಟಿ ಹೀಗಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರು ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಡಬೇಕೇ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣಿಯಿಂದಲೇ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಮದಕಗಳಿಗೆ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟರು. ಇದು ಇಂಗುಗೊಳ ಮತ್ತು ತಡೆಗಟ್ಟು - ಎರಡರ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಓಡುವ ನೀರನ್ನು ತಡೆದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆದನ್ನು ಅಡಿಮಣಿಗೆ ಇಂಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಬಲವಾದ ನಂಜಿಕೆ (ಇದಕ್ಕನನ್ನ ವ್ಯಜ್ಞಾನಿಕ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲ) ವಿನೆಂದರೆ ಮದಕ ಮತ್ತು ಸುರಂಗಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಅಂತ. ಮದಕಗಳು ತಡೆದು ಇಂಗಿಸಿ ಕೊಡುವ ನೀರನ್ನು ಸುರಂಗಗಳು ಹಿಡಿದು ಹೊರತರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುರಂಗ ತೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ತೊರೆ ಅಥವಾ ಮಳೆನೀರ ಕನೇ ಹರಿಯುವಂಥ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ತೋಡಿದ ಸುರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಕಣಿ, ತೊರೆಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮದಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು.”

ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಮದಕ

ಅಂದಾಜು 70 ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಮದಕವೊಂದು ಕುಂಬಳಿ ಬಳಿಯ ಮೂಡಕೋಣಮ್ಮ ಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿರಿಯ ಕೃಷಿಕ ಮೂಡಕೋಣಮ್ಮ ಶಂಭಟ್ಟರ ನೆನಪಿನಂತೆ, ಇವರ ಹಿರಿಯರು ‘ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆದುನಿಲ್ಲಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ’ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು.

ಇಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಧಾರಾಳ ನೀರು ಹರಿದಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟುಹಣಿ (ಅಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆ) ಇದೆ. ಮಳೆನೀರು ಈ ಗೋಡೆಯ ಮೂಲಕ ಸೋರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ತಡೆಯಲು, ಹಿರಿಯರು ಗೋಡೆಯ ಹೊರಮೈಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಭೂಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕಟ್ಟುಹಣಿಯ ಎದುರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನೀರು ನಿಲ್ಲಬಹುದೋ, ಅಷ್ಟೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆ.

ಹಿಂದೆ ಒಟ್ಟಾದ ನೀರು

ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗೆ ಹರಿದುಹೋಗಲು ನೈಸರ್ಗಿಕ ದಾರಿಯೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ದಾರಿ ಆಗಲ ಕಿರಿದಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಂದು ಅಡ್ಡಗೋಡೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಈ ಮದಕವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಏರುಪೇರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಯತ್ನದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ನಿರಂತರವು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನಿದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಜನನಹಭಾಗಲತ್ತೆ

ಮದಕದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಎಂದರೆ ಇವನ್ನು ಊರಿನ ಹಲವು ಕೈಗಳು ಸೇರಿ, ಜನಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರೂ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಮದಕ ರಚಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ, ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳ ಆಸಕ್ತಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟೂ ಮಂದಿ ಸೇರಿ ಇವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಮದಕ ಸಮುದಾಯ ಹಿತದ ಒಂದು ಸಂಕೇತವೂ ಹೌದು.

ಅವನತಿ

ಕಿನ್ನ ವಿಠಲ ರಾವ್ ಮದಕದ ಅವನತಿಯ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು 30ರ ದಶಕದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

“ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಗಾಟ ಶುರುವಾದದ್ದು ಆಗ. ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಪೆಟ್ಟಿ ಹೊದೆಸಿದ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ ಚಕ್ರ ಮಣ್ಣನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸಡಿಲವಾದ ಮಣ್ಣು ಮಳೆನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಬಂದು ಮದಕದ ಪಾತ್ರದೊಳಗೆ ತುಂಬತೊಡಗಿತು.”

ಕಾಡುನಾಶದೊಂದಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗದೆ ಹರಿದೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಶುರು. ಈ

ಇಡ್ಡಿದು ಬಳಿಯ ಏಮಾಜಿ ಮದಕ ಇಂದು ಹೂಳು ತುಂಬಿ ಆಟದ ಬಯಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಉಪಯೋಗಶೂನ್ಯವಾದ ಮದಕಗಳು ನೂರಾರು

ನೀರು ಮದಕದ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು, ಕಸಕಡ್ಡಿ ತಂದು ತುಂಬಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಹಾನಿ ತಪ್ಪಿಸಲು ಹಿಂದಿನವರು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೂಡಿದ್ದರು. ಮಳೆಗಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆನೀರು ಮದಕಕ್ಕೆ ಹರಿಯದಂತೆ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ನೀರು ತಿರುಗಿಸುವ ಕಣಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮದಕದ ತೂಬು ತೆರೆದು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂಗಾಲಿನ ಕೊನೆ ಮಳೆಗಷ್ಟೇ ಸುತ್ತಲಿನ ನೀರು ಮದಕ ತುಂಬುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ತೂಬು ಕಟ್ಟುವ ಪರಿಪಾಠ ಇತ್ತು.

ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಮದಕದ ದೊಡ್ಡ ಅವನತಿ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ಕಣ್ಣರೆಯೊಂದಿಗೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ರೈತರು ಭತ್ತವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರು. ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮದಕದ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಸಿಗುವ ನೀರು ಸಾಲದು. ಕೃಷಿಕರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೆರೆ, ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ತೋಡಿಸಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮೊಗೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮದಕ ಅನಾಥವಾಯಿತು. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲ.

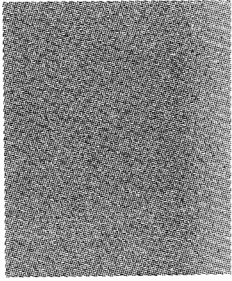
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ಲಾಭ

ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆದು ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರ ಕೊರತೆಯಾದರೆ ಪೂರೈಸುವುದು ಮದಕದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಯೋಜನ.

ಯಾವುದೇ ಇಂಧನ, ಮೋಟಾರುಗಳ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದುರಾದ್ಯಷ್ಟವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮದಕದ ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಾಭವನ್ನಷ್ಟೇ ಮನದಲ್ಲೆ ಕಂಡಿದ್ದರು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮದಕ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಾಭ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಮದಕಗಳು ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆದರೂ ಸಾಕು, ಕೆಳಭಾಗದ ಅದಷ್ಟೋ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಜಲಮಟ್ಟವನ್ನು ಅದು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಭೂಮಿ, ಕುಡಿನೀರ ಬಾವಿ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಇದರ ಲಾಭ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ಈ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶ ಈಗಲೂ ಬಹುಜನರಿಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿದಂತಿಲ್ಲ.

ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಒರತೆ ಇರಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆಯುವುದಷ್ಟೇ ಅದರ ಕೆಲಸ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮದಕ ಬತ್ತಿದ್ದರೂ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಡಿಸೆಂಬರ್, ನವೆಂಬರ್ ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠ ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದು ಒಂದಷ್ಟು ಕಾಲ ಅದು ಈ ನೀರು ತಡೆಯುವ ಕೆಲಸ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರೂ ಅದರಿಂದ ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಭಾಗ್ಯ ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಳೆನೀರು ಕೂಡಿಟ್ಟು ಇಂಗಿಸಿತೆಂದರೆ ಅದರ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು; ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಯಲಾಟ ನಡೆಸುವಷ್ಟು ಒಣಗಿದ್ದರೂ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತುತ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮದಕಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತುತ. ಇವುಗಳ ಹೂಳು ಎತ್ತಿ ಬಲವಾಗಿ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಳೆನೀರು ತಡೆದು ಇಂಗಿಸಿಕೊಡುವ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವು ಇಂದೂ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಹಾಗಾಗಿ ಇವು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತುತ. ಇಂಥ ನವೀಕರಣದ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದು ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೀರಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಕೆಲವೊಂದು ಮದಕಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಕೂಡಾ ಮದಕದ ಪಾತ್ರದೊಳಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಇಷ್ಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಮದಕದ ಒಂದಷ್ಟು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಹೊಸ ಮದಕಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಅನುಕೂಲಕರ ಜಾಗವಿದ್ದರೆ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಚಿಕ್ಕ ಮದಕಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಲವಾಗಿ ಮಳೆನೀರು ಹರಿದಿಳಿಯುವ ಒಂದು ಕೊಳ್ಳ(ವ್ಯಾಲಿ)ದಂಥ ಜಾಗ ಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕಂಠವೂ ಅಗತ್ಯ. ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಇಂಥ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗಗಳು ಹಲವು ಕೃಷಿಕರ ತೋಟಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ.

ಉಡುಪಿಯ ವಿಸ್ನಿ ಡಿಸ್‌ನೋಜಾ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೀಗೆಯೇ. ಅಂಡೆತಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಶೆಟ್ಟರು ಮಾಡಿದ್ದೂ ಇಂತಹದೇ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯ ಕೆಲಸ.

- 1 ಇಂಥಲ್ಲಿ ಮದಕ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ವೆಚ್ಚ ಕಮ್ಮಿ.
- 2 ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಯನ್ನೂ ತಡೆಯಬಹುದು.
- 3 ಕೊಳವೆಬಾವಿ, ಹೊಸ ಕೆರೆ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಕ್ರಮ ಸುಸ್ಥಿರ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಅನ್ಯಥಾ ಹಾಳಾಗಿಹೋಗುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಬಳಸಿ ಜಲಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಏರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.
- 4 ಮದಕದ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನ-ಜಾನುವಾರು ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದಷ್ಟು ಗಿಡಮರ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ನೆಲ-ಜಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಲಾಭ.
- 5 ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಈ ರೀತಿ ಹೊಸ ಮದಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತೋಡು, ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೊರತೆ ಹೆಚ್ಚಬಹುದು, ನೀರಿನ ಹರಿವು

ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಉಳಿಯಬಹುದು.

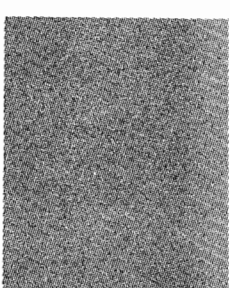
ಮುರಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿವರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಕೂಡಲೇ ನೀರಿಗೆ ಕೊರತೆ. ಅಲ್ಲಿನ ವರೆಗೆ ನೀರು ಧಾರಾಳ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಗಿಡಮರ ನೆಡಬೇಕು. ಅನುಕೂಲತೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮದಕಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕ.

ಮರೆತು ಕುಳಿತ ಜನ ಸಮುದಾಯ

ಆದರೆ ಮದಕಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇಂದು ದೂಡ್ಡ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವುದು ಜನ ಸಮುದಾಯದ ತೀವ್ರ ಮರೆವು. ಈ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮದಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಾಗಗಳೇ ಹಲವಿವೆ. ಆದರೆ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮದಕಗಳ ಸ್ಥೂಲಪರಿಚಯ ಇರುವವರು ತೀರಾ ಕಮ್ಮಿ. ಅರವತ್ತು ದಾಟಿದ ಒಂದಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳು, ಅದೂ ತೀರಾ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೆನಪು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ಕೂಡಾ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೂ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮದಕಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಕಿ-ಅಂಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ನೀರನೆಯ್ದಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಜಲನಿಧಿಗಳನ್ನು ಅದರ ಘಲಾನುಭವಿ ಸಮಾಜವೇ ಮರೆತು ಕುಳಿತಿದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ?

ರಜನೀಶ್ ಗೋಯಲ್ ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ - ಸುಮಾರು ಒಂದು ದಶಕದ ಹಿಂದೆ - ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಮದಕಗಳ ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಒಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಲಾಗದ ಮೂಲದ ಸುದ್ದಿ. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಳಿವೇನೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

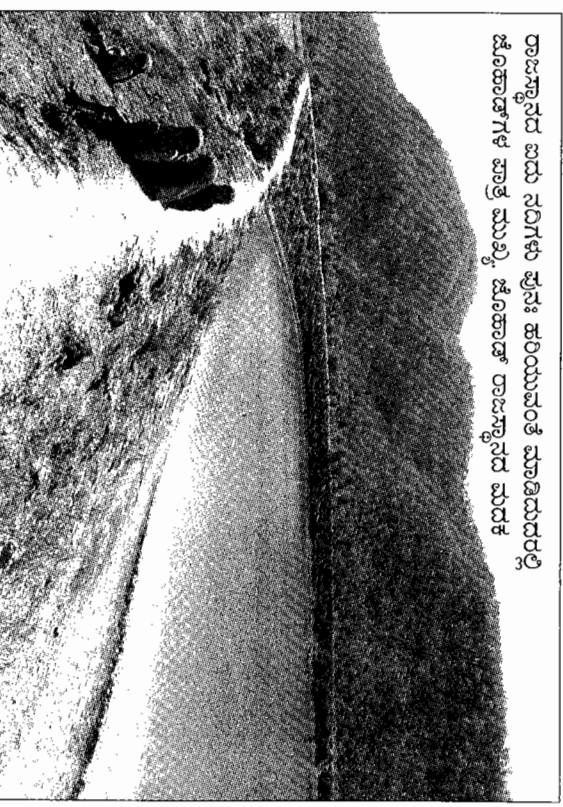

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಜೊಹಾಡ್ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳ ಸುತ್ತಲಿನ 'ಕತೆ' ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸುತ. ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಆಲ್ಪಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳ ಮಾರಾಟ. ಕಾಡು ಬೋಳಾಗಿ ಊರಿನ ನೀರು ಬತ್ತಿತು. ಇದ್ದ ಐದು ನದಿಗಳೂ ಮಳೆಗಾಲದ ನಂತರ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕೆಲವೇ ದಿನ.

ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಿಗೆ ಗುಳೇ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇದಾವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕನಸು ಹೊತ್ತು ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದು ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಎಂಬ ಆಯುರ್ವೇದ ಡಾಕ್ಟರು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿನ ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಆಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು.

ಊರ ಹಿರಿಯರು, ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿದರೆ

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಐದು ನದಿಗಳು ಪುನಃ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದರಲ್ಲಿ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯ. ಜೊಹಾಡ್ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮದಕ

ಮರಳಿ ನೀರು ಸಿಗಲಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳು ಮದಕಗಳಂಥದ್ದೇ ರಚನೆಗಳು. ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ಸಿಂಗ್ ಜೊಹಾಡ್ ನಿರ್ಮಾಣದ ಅಭಿಯಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರು. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, 650 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 3000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳು, ತಡೆಗಟ್ಟುಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದವು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಯಾನದ ಫಲಶ್ರುತಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆರ್ವಾರಿ, ರೂಪಾರಿಲ್, ಜಹಜ್‌ವಾಲಿ, ಸರ್ನಾ ಹಾಗೂ ಭಗಿನಿ-ಟೆಲ್ಹೆಕ್ ಎಂಬ ಐದು ನದಿಗಳೂ ಮತ್ತೆ ವರ್ಷವಿಡೀ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. 'ಕೆಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿ' ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯುವಕರೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಆಲ್ಪಾರಿಗೆ ಬಂದರು. ಮತ್ತೆ ಹಸಿರು - ಶ್ವೇತ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಶುರು. ಧಾನ್ಯಗಳು, ತರಕಾರಿಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಧಾರಾಳ ಹಾಲು ಲಭಿಸತೊಡಗಿತು. ಈಗ ಆಲ್ಪಾರಿನ ಜನರು ನಗರಗಳಿಗೆ ಕೃಷ್ಣುತ್ತನ್ನ ಕಳಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ.

ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳೆಂದರೆ ಆಲ್ಪಾರಿನ ಜನತೆಗೆ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪವಿತ್ರ ರಚನೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಾಗ ಜೊಹಾಡಿನ ಒಡ್ಡಿಗ ಅಪಾಯ ತಲೆದೋರಿದ್ದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಳ್ಳಿಗರ ಉಪಾಯ. ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ದಂಪತಿಗಳು ಈ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಜನನ, ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಜೊಹಾಡಿನ ನೀರು ತಂದು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಒರಿಸ್ಸಾದ ಪೇಂಫರಾ

ಒರಿಸ್ಸಾದ ಪೇಂಫರಾ ಮದಕವನ್ನು ಹೋಲುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸಾಂಬಲ್ಪೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಡಿಯಾ ಬದ್ವಾಲ್ಪಾ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆದಿವಾಸಿ ಜನರು ಪೇಟೆಯ ಗೌಜಿ-ಗದ್ದಲಗಳಿಂದ ದೂರ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಸ್ಸಿನ ಸೌಲಭ್ಯ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗ. ಆದರೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಆಗದೆ ಕೃಷಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಚೆಗೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮೌನ ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರಾರಂಭ. ಜನರು ಸಹಕಾರದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡರು. ಹೊಸದಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೇರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಪೇಂಫರಾಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಬೆಟ್ಟಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಇವು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬರುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆದು ಇಂಗಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಕಾಣಿಸಿತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬರುವುದು ತಡವಾದರೂ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿದೆ; ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನೀರೂ ಇದೆ.

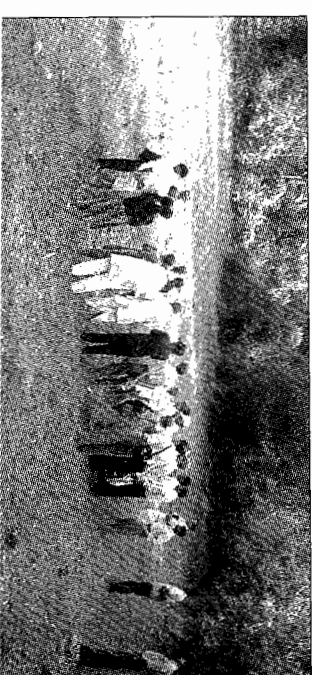
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಬೀದಿನಾಟಕ. ಜಲಜಾಗೃತಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಉಪಾಯ.

ಜನಜಾಗೃತಿ ಅಥವಾ

ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಮದಕಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜನಜಾಗೃತಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನವೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಫಲ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ರೈತರ, ಹಳ್ಳಿಗರ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ ನಡೆಸುವುದು, ಯಶಸ್ವಿ ಪಡೆದವರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಜಲಯಾತ್ರೆ' ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು, ಅಧಿಕಾರಿ-ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮದಕದ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಣ್ತೆರೆಸುವುದು - ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅಚ್ಚು ಮಾರ್ಚ್‌ಮುಂದಿಂದ ತೊಡಗಿ, ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನ ಗಳವರಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸುವಂತೆ ಮನವೊಲಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ, ಮದಕದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಈ ಜಾಗೃತಿ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಈ

ಮದಕಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ

ಬಗ್ಗೆ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿವಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಇಲಾಖೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಮಾಧ್ಯಮದವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ.

ಊರವರು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

ಅವರವರ ಊರಲ್ಲಿ ಮದಕಗಳಿವೆಯೇ, ಇದ್ದರೆ ಅದು ಹಿಂದೆ ಹೇಗಿತ್ತು, ಏನೇನು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಾಗಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಮನವಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ತರಬಹುದು. ಇದೇ ಮನವಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಕೊಡುವುದು ಉಚಿತ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಚರಿತ್ರೆ, ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಯೋಜನ, ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಏನೇನು ಆಗಬೇಕು - ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬಹುದು. ಮದಕದ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಸರಣಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಊರ ಅಜ್ಜಂದಿರನ್ನು ಕರೆದು ಈ ಜಲನಿಧಿಯ ಗತಕಾಲದ ವೈಭವವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಒಂದು ಪ್ರೇರಣೆ ಆದೀತು.

ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ

ಮದಕದ ಹೂಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಗೊಬ್ಬರ. ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಡಾ. ಎಲ್.ಸಿ. ಸೋನ್ವಾ ಈ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸನಿಹದ ಒಂದು ಮದಕದ ಹೂಳೆತ್ತಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು 70,000 ರೂ. ವೆಚ್ಚವಾಯಿತು. ಇವರ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಗೊಬ್ಬರವೂ ಆಯಿತು. ಮದಕಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂಳೆಲ್ಲ ಖಾಲಿಯಾಗಿ, ಮದಕ ಮತ್ತೆ ಊರ ಸೇವೆಗೆ ತಯಾರು.

ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಆ ಮದಕದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಗಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ನೀರ ಹೆಚ್ಚಳ ಎಷ್ಟು ಆಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಿಸಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಹೂಳನ್ನು ಎತ್ತಿದರೆ ಮದಕ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಹಳೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗುತ್ತದೆ. ಜತೆಗೆ, ಪುನಃ ಹೂಳು ತುಂಬಿದಂತೆ, ಮಳೆಗಾಲದ ನೀರು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಹರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಣಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಮದಕದ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದೆಡೆ ನೀರಿನ ಜತೆ ಹೂಳು ಬರುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಅವಂಚದ ಪೊದೆಸಾಲಿನ ಬಳಕೆಯೂ ಸಾಧ್ಯ. ಮೀಯುಪದವಿನ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಚೌಟರ ನೇತೃತ್ವದ, ನೆಲ-ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೊಂದೇ ನೋಂದಾಯಿಸಿದ ಸಂಘವೊಂದಿದೆ. ಸಮೃದ್ಧಿ ಈ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರು

ಒಂದೆರಡು ಮದಕಗಳನ್ನು 'ಅದು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ' ಸ್ವಲ್ಪ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಸಿಕ್ಕ ಫಲಿತಾಂಶ ಅವರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ಹತ್ತಾರು ಮದಕ, ಪಳ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ಕೆಲಸ ತೀರಾ ಕಮ್ಮಿ. ಆದರೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಮನೆಗಳ ಬಾವಿ, ಕೃಷಿಭೂಮಿಗಳಿಗೆ ಜನ ನೆನಪಲ್ಲಿಡುವಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆ ಆಯಿತು.

ಸಮಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯ 'ಸ್ವಾಂಪಲ್' ತೋರಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ತಂತ್ರ. ಹೀಗೆ ಮಾಡೋದರಿಂದ, 'ಮದಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಆಗೋ-ಹೋಗೋ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲ; 'ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ಲೇ ಗತಿ' ಅಂತಲ್ಲ! ಅವಸರದ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ, ಸದಾಸಂಶಯಗಳ ಮನಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು.

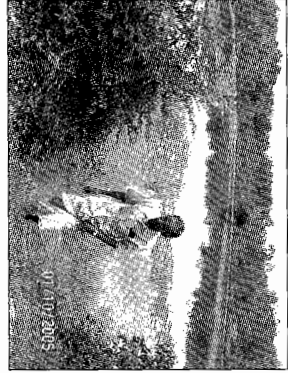
100ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಎಕರೆಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮದಕಗಳು

ಹೆಸರು	ಗ್ರಾಮ/ತಾಲೂಕು	ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಾಗ-ಎಕರೆ
ನಾರ್ನಾಡು ಮದಕ	ಉಪ್ಪೂರು	100
ಚಾಂತಾರು ಮದಕ	ಉಡುಪಿ	270
ಕಾವೂರು ಕೊಳ	ಕೊಳೂರು	172
ಕೋಟಿಕೆರೆ	ಹೊಸಂಗಡಿ	102
ದಾಲಂತ್ರಿಯ	ಎಲ್ಲೂರು	128
ತತ್ತೇರೆ	ಬೊಮ್ಮರಬೆಟ್ಟು	160
(ಹಿರಿಯರ್ದದ ಬಳಿ)		

(ಮೂಲ : ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಾಮೀಣತೆಯರ್, 1973)

ಮದಕ ಗ್ರಾಮಗಳು

ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅವರ್ಸಾ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮದಕಗ್ರಾಮಗಳೆಂದೇ ಕರೆದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮದಕಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಜಲನಿಧಿಗಳು. ಬಹುದೊಡ್ಡ ಮದಕಗಳಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ನೂರಾರು ಮದಕಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇವನ್ನು ಯಾರೂ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಥ ಕೆಳಕೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ವೃದ್ಧರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವು ಹೇಗೆ ಊರಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

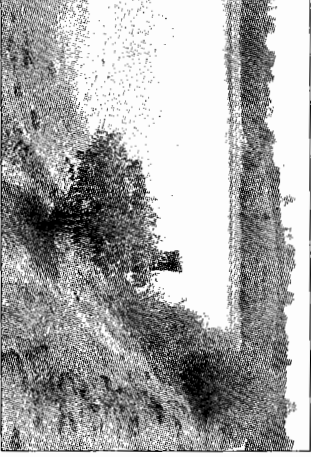

ಮದಕಗಳು ತುಂಬಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವತ್ತದ ಕೃಷಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮದಕಗಳ ಊಟನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ಈಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ನೆನಪು ಮಾತ್ರ. ಊರಲ್ಲಿ ನೀರ ಕೊರತೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕುಣಿನೀರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಊರಜನರ ಶ್ರಮದಾನದಿಂದ ಹಂತಹಂತವಾಗಿಯಾದರೂ ಈ ಮದಕಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೀರಸಮೃದ್ಧಿ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲೂ....

ಶೀರ್ಷಹಳ್ಳಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಾವು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮದಕಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಇಂಥದ್ದೇ ರಚನೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇವಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬೇರೆ ಇರಬಹುದು. ಕೆಲವೆಡೆ ಕೆರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಮದಕ, ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯೇ ಒಡ್ಡು. ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಣಕಿ ತೋಟ. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳಿಂದ ಇಂತಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಲನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿಗೇ ಹೂಳು ತುಂಬಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ನೀರು ಬಂದು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಜಲಾನಯನ ಮತ್ತಿತರ ಇಲಾಖೆಗಳು 'ನಾಲಾ ಬಂದ್' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರಚನೆಗೂ ಮದಕಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಹಲವೆಡೆ 'ನಾಲಾ ಬಂದ್'ಗಳು ಇವೆ.

ಕರಾವಳಿಯ ಜಲನಿಧಿ

ಮುನ್ನಾಕ

ಹರೀಶ್ ಹೆಳಮನೆ

ನಲ-ಜಲ ಉಳವಿಗೆ ಜನಾಂದೋಲನ

ಕರಾವಳಿಯ ಜಲನಿಧಿ

ಮದ್ದ

ಒಂದು ಬಾರಿಯ ಕನ್ನಡ ಮಾನವತ್ವಪೂರಿಂದ ಗರಿಷ್ಟ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗಿಸಿಕೊಡುವ ಮಹತ್ ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯ ಅದ್ಭುತ ಮಳೆಕೊಯ್ತುವ ರಚನೆ ಮುಂದೆ (ಜಂಬುಟಗೆ) ಪುಣ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಕಾಸರಗೋಡು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಾವಿರಾರು ಮದಕೆಗಳು ಇಂದು ಹಾಳುಬಿದ್ದಿವೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ನೀರನಿಧಿಗಳು ಈಗಲೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವುಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯಾಯಿಕ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಹಾಗೆಂದು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸದವರ ಯಶೋಗಾಥೆ ಸಾರ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಇಂಥದೇ ರಚನೆಯಾದ ಜೋಷಾಡಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಆಲ್ಟಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತ್ವದ್ದೆ ಐದು ನದಿಗಳು ಈಗ ಮತ್ತೆ ವರ್ಷವಿಡೀ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ.

ಮದಕೆಗಳು ಮಳೆಗಾಲದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಕು, ಕೆಳಗಿನ ಊರುಗಳಿಗೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬರದ ಬವಣೆ ಇರದು.

